

Milieuverklaring 2018-2020 van het Federaal Planbureau

EMAS

Bijwerking 2020
(gegevens 2019)

**Federaal
Planbureau**

Economische analyses en vooruitzichten

Bijdragen

Deze publicatie werd verwezenlijkt onder leiding van Patricia Delbaere (dp@plan.be).

Hebben bijgedragen: Philippe Donnay, Bruno Hoornaert, Bart Van den Cruyce, Vincent Vandernoot, Guy Vandille en Sylvie Varlez.

Hebben meegewerkt: Silvie Daenen, Nathalie Fostier, Yannick Thuy en Patrick Vandenhove.

Federaal Planbureau

Belliardstraat 14-18, 1040 Brussel

tel.: +32-2-5077311

fax: +32-2-5077373

e-mail: contact@plan.be

<http://www.plan.be>

Inleiding door de Commissaris

Het personeel en de directie van het Federaal Planbureau zijn zich bewust van de impact van hun activiteiten op het leefmilieu en ondernemen sinds meer dan 15 jaar een groot aantal initiatieven op dat vlak. Onze organisatie doet al het mogelijke om haar negatieve (positieve) impact op het leefmilieu verder te verminderen (vermeerderen) en zal deze inspanningen ook in de toekomst blijven verderzetten.

Een officieel erkend en extern geverifieerd milieuzorgsysteem vormt de beste waarborg voor het continu verbeteren van onze milieu-impact. Het directiecomité van het Federaal Planbureau heeft dan ook reeds in 2002 besloten om zich in te schrijven in het kader van het label ecodynamische onderneming van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en kreeg bij toetreding onmiddellijk twee sterren. De sindsdien ondernomen inspanningen werden ondertussen in 2008 beloond met een derde ster wat in 2012 en 2015 bevestigd werd. Begin 2019, heeft het bureau ook drie sterren gekregen voor het hernieuwd Label ecodynamische onderneming.

Sinds 2006 kadert het Federaal Planbureau haar leefmilieustrategie eveneens binnen het *Eco-Management and Audit Scheme* (EMAS). Dit Europees milieuzorgsysteem biedt een structureel kader dat de concrete opvolging van de vooropgestelde milieudoelstellingen en -acties mogelijk maakt op lange termijn.

De verhuis van het Federaal Planbureau in februari 2020 biedt nieuwe mogelijkheden voor milieuverbeteringen. Het doel is om zowel de EMAS-registratie als, in tweede instantie, het label ecodynamische onderneming van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in dit nieuwe gebouw te behouden.

Ik zal mij inzetten om de goede werking van de EMAS-werkzaamheden binnen het Federaal Planbureau te verzekeren en mijn medewerkers aanmoedigen om bij te dragen aan de zorg voor het leefmilieu.

Philippe Donnay
Commissaris van het Plan

Sea

Inhoudstafel

Inleiding door de Commissaris	3
Inhoudstafel.....	1
Milieubeleid 2018-2020 (6 oktober 2020)	1
1. Het Federaal Planbureau.....	2
1.1. Identiteitskaart van het Federaal Planbureau	2
1.2. Organigram van het Federaal Planbureau	4
2. Voorstelling van het milieubeheersysteem (MBS)	5
2.1. Diagram van de structuur van het MBS op het Federaal Planbureau	5
2.2. Verklaring van de elementen van het MBS	5
3. Het Federaal Planbureau en zijn belangrijke directe milieuaspecten	8
3.1. Indicatoren voor het milieubeheersysteem	8
3.2. Mobiliteit	11
3.2.1. Belangrijkste acties	11
3.2.2. Opvolgingsindicatoren	13
3.3. Papier	18
3.3.1. Belangrijkste acties	18
3.3.2. Opvolgingsindicatoren	19
3.4. Energie	21
3.4.1. Belangrijkste acties	21
3.4.2. Opvolgingsindicatoren	22
3.5. Water	24
3.5.1. Belangrijkste acties	24
3.5.2. Opvolgingsindicatoren	24
3.6. Aankopen	27
3.6.1. Belangrijkste acties	27
3.6.2. Opvolgingsindicatoren	28
3.7. Afval	29
3.7.1. Belangrijkste acties	29
3.7.2. Opvolgingsindicatoren	30
3.8. Onderhoudsproducten	31
3.8.1. Belangrijkste acties	31

3.8.2. Opgvolgingsindicatoren	32
3.9. Transversale indicatoren	33
3.9.1. Uitstoot van broeikasgassen (BKG)	33
3.9.2. Uitstoot luchtverontreinigende stoffen	34
4. Het Federaal Planbureau en zijn indirecte milieu-aspecten	36
4.1. Belanghebbenden	36
4.1.1. Belangrijkste acties	36
4.1.2. Opgvolgingsindicatoren	36
4.2. Opdrachten van het FPB	37
4.2.1. Belangrijkste acties	37
4.2.2. Opgvolgingsindicatoren	37
5. Het Federaal Planbureau en de wettelijke milieuvoorschriften	38
6. Bijlagen	39
6.1. Synthetische tabel met de resultaten van de cyclus 2007-2009	39
6.2. Synthetische tabel met de resultaten van de cyclus 2010-2012	40
6.3. Synthetische tabel met de resultaten van de cyclus 2013-2015	41
6.4. Synthetische tabel met de resultaten van de cyclus 2016-2017	42
6.5. Rekenmethode voor de berekening van de uitstoot	43
7. Verklaring van de milieuverificateur over de verificatie- en valideringswerkzaamheden ..	44
Het Federaal Planbureau	45
De publicaties van het Federaal Planbureau	45

Milieubeleid 2018-2020

(6 oktober 2020)

Het Federaal Planbureau stelt zijn wetenschappelijke deskundigheid inzake economische, sociaal-economische en ecologische beleidsvraagstukken, met inbegrip van de integratie van die beleidskwesties in een context van duurzame ontwikkeling, ter beschikking van de regering, het parlement, de sociale partners en nationale en internationale instellingen. De resultaten van zijn onderzoek worden aan de gemeenschap meegedeeld en dragen bij tot het democratisch debat.

Het Federaal Planbureau wil een actieve bijdrage leveren in de zorg voor een leefbaar en gezond milieu. Daarmee wil het ook het belang van de voorbeeldfunctie van een overheidsinstelling in het licht stellen en hoopt het zo, naast zijn medewerkers, de andere overheidsdiensten, organisaties en bedrijven te overtuigen milieubewust te handelen.

Om aan deze ambitie concreet gestalte te geven, schrijft het Federaal Planbureau zijn werkzaamheden in binnen twee milieuzorgsystemen. Het Federaal Planbureau bezit, sinds 2002, het label ' ecodynamische onderneming' van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ('2 sterren tussen 2002 en 2008 en '3 sterren' sinds 2008) en sinds 2006 is het ook geregistreerd in het Eco-Management and Audit Scheme kader van de Europese Unie. Deze systemen, die op het voormalige adres van het Federaal Planbureau werden opgezet, zullen vanaf 2020 in het nieuwe gebouw worden vernieuwd.

Het Federaal Planbureau, huurder van het gebouw op de Belliardstraat , 14-18 in Brussel, verbindt zich er toe om zijn positieve (negatieve) invloed op het milieu voortdurend te verbeteren (verminderen). Het zal daartoe tevens een permanente dialoog onderhouden met de eigenaar van het gebouw evenals met haar andere sleutelbelanghebbenden.

Om de continue verbeteringen waar te maken zal het Federaal Planbureau niet enkel oog hebben voor zijn milieuprestaties, maar ook rekening houden met de oorzaken van de effecten op het milieu.

Het Federaal Planbureau zal zich, gedurende de drie komende jaren, meer bepaald concentreren op acht milieuactiedomeinen:

- ▶ beperken negatieve impact (CO₂, andere vervuiling, congestie) gelinkt aan individuele gemotoriseerde transportmiddelen,
- ▶ het aanmoedigen van een vermindering van het papierverbruik,
- ▶ vermindering van het energieverbruik (laagspanning, hoogspanning en stookolie),
- ▶ beperking van het waterverbruik,
- ▶ duurzame alternatieven blijven aanbieden voor het bureaumateriaal,
- ▶ stijging recyclage afval en vermindering afvalproductie,
- ▶ verder beperken van het gebruik van gevaarlijke/irriterende en niet duurzame onderhoudsproducten op het FPB,
- ▶ een betere samenwerking hebben met de interne en externe belanghebbenden.

Het Federaal Planbureau zal ook op de hoogte blijven van de relevante Europese, federale en regionale milieuwetgeving, hierop anticiperen en deze naleven.

Philippe Donnay,
Commissaris

Saskia Weemaes,
bly Adjunct-Commissaris en verantwoordelijke van
de (Ctrl) Diensten

Igor Lebrun,
Verantwoordelijke van de Algemene Directie

Joost Verlinden,
Verantwoordelijke van de Sectorale Directie

1. Het Federaal Planbureau

1.1. Identiteitskaart van het Federaal Planbureau

Het Federaal Planbureau (FPB) is een instelling van openbaar nut. Het maakt studies en vooruitzichten over economische, sociale en milieubeleidskwesties. Ook wordt de integratie van die beleidskwesties in een context van duurzame ontwikkeling bestudeerd.

De instelling stelt minder dan 100 personeelsleden te werk. In 2002 verkreeg het Federaal Planbureau van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het Label ecodynamische onderneming (twee sterren) voor het op poten zetten van een intern milieuzorgsysteem en een milieuprogramma. In 2005 werd het label, dankzij volgehouden inspanningen, verlengd tot eind 2008. In 2008, werd er een bijkomende ster verkregen en sindsdien heeft het FPB dus drie sterren voor het label ecodynamische onderneming, bevestigd in 2012 en 2015. Begin 2019, heeft het bureau ook 3 sterren gekregen voor het hernieuwd label ecodynamische onderneming.

Daarnaast heeft de Directieraad van het Federaal Planbureau van 20 oktober 2005, overeenkomstig de beslissing van de ministerraad van 20 juli 2005, beslist om in 2006 de EMAS-registratie te behalen. Deze werd begin 2007 behaald. Mevr. Delbaere werd aangewezen als EMAS-adviseur en M. Donnay, commissaris, volgt en ondersteunt het proces namens de directie.

De EMAS-registratie is van toepassing op het door het Federaal Planbureau bezette gebouw en op al haar opdrachten. Het Federaal Planbureau bevond zich in de Kunstlaan 47-49, 1000 Brussel tot 16 februari 2020. Vanaf 17 februari 2020, bevindt het Federaal Planbureau zich in de Belliardstraat 14-18, 1040 Brussel.

Naam	Federaal Planbureau
Oprichtingsdatum	1994
Vorm	Instelling van openbaar nut
Adres	Tot 16 februari: Kunstlaan 47-49, 1000 Brussel Vanaf 17 februari: Belliardstraat 14-18, 1040 Brussel
Telefoon	02/507.73.11
Fax	02/507.73.73
Website	http://www.plan.be
NACE-code	84.111
Gemiddeld aantal werknemers/jaar	91 VTE ¹ en 81 VTAE ² in 2019
Oppervlakte in m ²	Tot 16 februari 2020: 7 verdiepingen van 620 m ² ; gelijkvloers wordt uitgebaat door een andere organisatie Vanaf 17 februari: 8 verdiepingen van 558 m ² , 1 verdieping van 513 m ² en 1 verdieping van 432 m ² .
Infrastructuur	Huurder van het gebouw
Activiteitssector	Uitvoeren van wetenschappelijke studies
Reeds verworven labels	Label ecodynamische onderneming: <ul style="list-style-type: none"> • 2 sterren voor 2002-2005 en voor 2006-2008 • 3 sterren voor 2009-2011, 2012-2014 en 2015-2018 • 3 sterren vanaf februari 2019 EMAS registratie REG. NO. BE-BXL-000011 sinds 2007
Milieuvergunning	Kunstlaan 47-49: gemeenschappelijk voor Handelsstraat 44 en Kunstlaan 47-49 tot 10 juni 2033 Belliardstraat 14-18: Belliardstraat 14-18, dossier B636/2019, geldig tot 6 juni 2035.

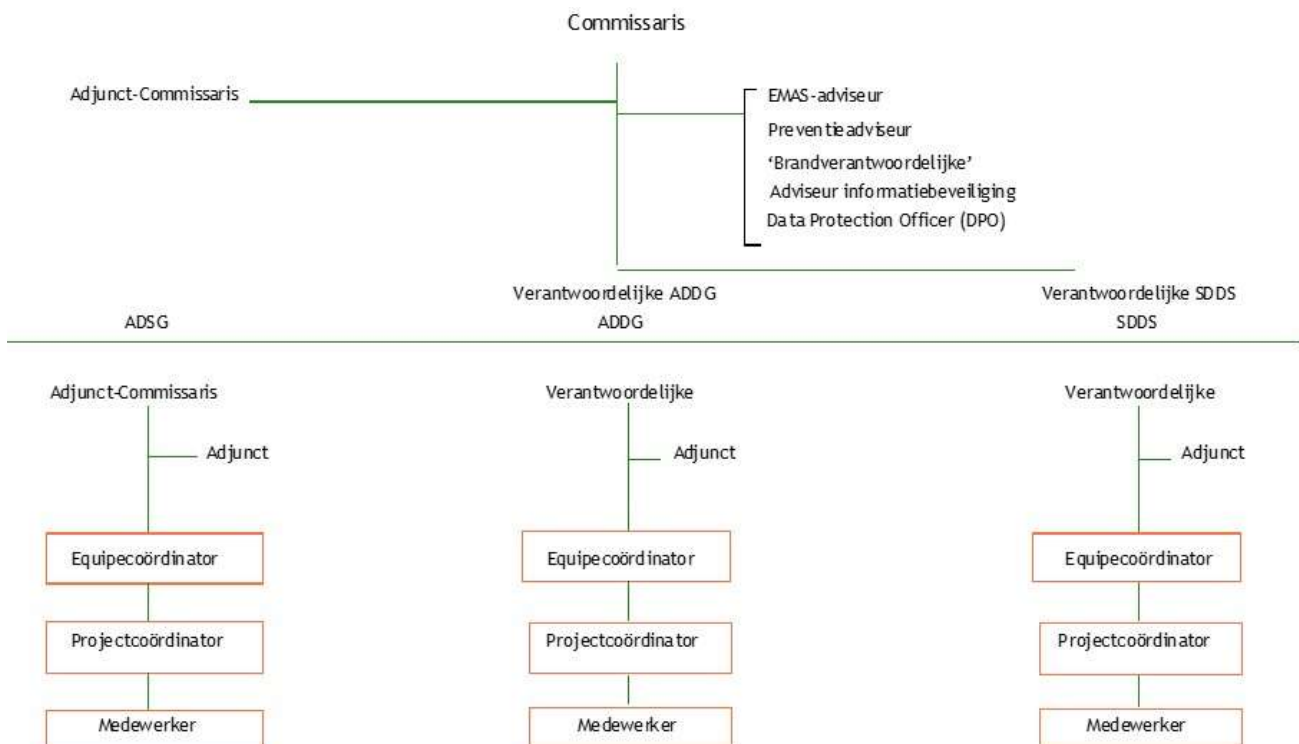
¹ Voltijds equivalent

² Voltijds equivalente aanwezigheid

1.2. Organigram van het Federaal Planbureau

In 1999 werd een “greening”-groep opgericht met een tiental vrijwilligers. Elke persoon van deze groep is verantwoordelijk voor een thema en zorgt voor de opvolging van dit thema zowel op het vlak van indicatoren als op het vlak van uit te voeren acties. Deze groep bestaat uit een mobiliteitscoördinator, een verantwoordelijke papier, een verantwoordelijke energie, een verantwoordelijke water, een verantwoordelijke aankopen, een verantwoordelijke eerlijke handel, een verantwoordelijke afval, een verantwoordelijke onderhoudsproducten en een verantwoordelijke voeding. De verantwoordelijke voor het budget en het beheer van het gebouw evenals het directielid dat het proces ondersteunt komen de groep vervolledigen. De EMAS-adviseur is verantwoordelijk voor het beheer van het EMAS-systeem en maakt eveneens deel uit van de greeninggroep.

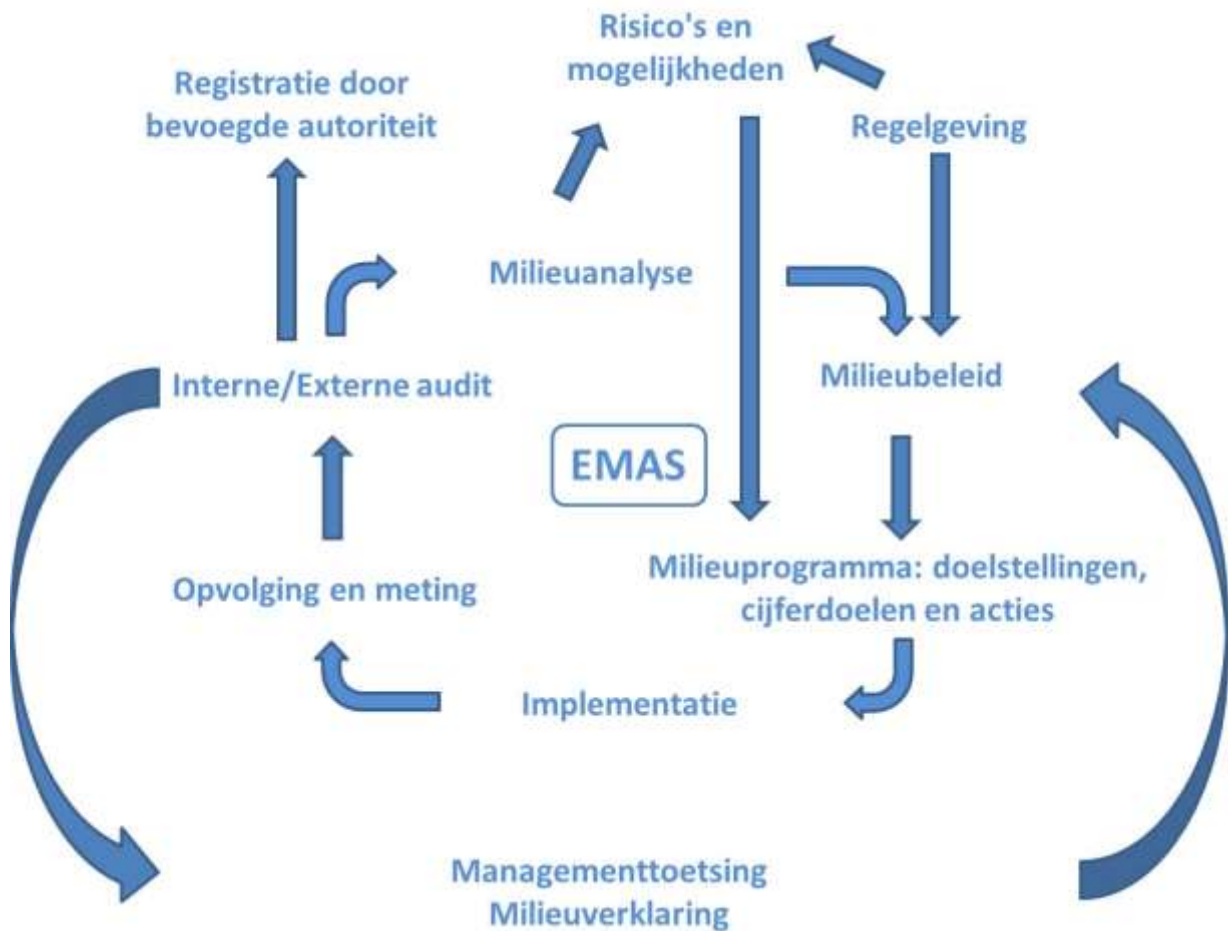

ADSG: Algemene diensten - Services généraux
ADDG: Algemene directie - Direction générale
SDDS: Sectorale directie - Direction sectorielle

2. Voorstelling van het milieubeheersysteem (MBS)

2.1. Diagram van de structuur van het MBS op het Federaal Planbureau

Het onderstaande schema omvat de grote fasen van het EMAS-systeem, zoals beschreven in de EMAS-verordening. Ze worden daarna toegelicht rekening houdend met de specificiteiten van het FPB.

2.2. Verklaring van de elementen van het MBS

Het milieubeheersysteem (MBS) van het Federaal Planbureau laat het personeel toe gemakkelijk zijn verantwoordelijkheden en taken te bepalen. Het personeel wordt ertoe aangespoord mee te werken aan projecten tot verbetering van de milieuprestaties. Het systeem wordt toegelicht in een handleiding en procedures.

De voornaamste elementen van het MBS zijn:

Het **milieubeheersysteem** (MBS) beschrijft de organisatorische en operationele structuur op het vlak van planning, procedures en vereiste middelen. Hierdoor kunnen o.a. de milieudoelstellingen verwezenlijkt worden en kan de reglementering nageleefd worden.

De **milieu-analyse** is de analyse van de directe en indirecte problemen, impact en resultaten op het vlak van milieu bij alle activiteiten. Ze maakt het mogelijk de belangrijke milieueffecten en de te beheersen activiteiten te bepalen op basis van 6 criteria: grondstofstromen, wetgeving, milieu-impact, praktijken, opinie van de werknemers en invloed (omkeerbaarheid). Voor elk van deze criteria worden punten toegewezen ten opzichte van de omvang van de impact op het milieu: normale, significante of zeer significante impact. De som van deze punten maakt het mogelijk om het prioriteitsniveau te bepalen op een schaal van 5 niveaus, waarvan de 3 hoogste niveaus de belangrijke milieueffecten identificeren. De milieu-impact van alle activiteiten wordt eveneens vanuit een levenscyclusperspectief geanalyseerd.

De milieu-analyse omvat daarnaast het bepalen van de organisatorische context evenals de identificatie van de belanghebbenden en van hun behoeften en verwachtingen.

De huidige **regelgeving** vervolledigt de milieuanalyse met een lijst van alle wettelijke en andere vereisten die van toepassing zijn op het Federaal Planbureau. Deze reglementering is vooral afkomstig van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De verschillende aspecten van de milieu-analyse (directe en indirecte problemen, context, belanghebbenden en regelgeving) zijn verder het onderwerp van een analyse van de **risico's en opportuniteiten**.

Het **milieubeleid** formaliseert de door de instelling aangegeven verbintenis. Het wordt ondertekend door de Commissaris van het Plan en wordt ad valvas opgehangen. Het is ook beschikbaar op de website van het Federaal Planbureau.

Het **milieuprogramma** bepaalt de milieudoelstellingen en hun cijferdoelen evenals de concrete acties om deze doelstellingen en cijferdoelen te halen. Het beschrijft de reeds genomen of geplande maatregelen op het vlak van menselijke, technische en budgettaire middelen. Het legt tevens toepassingstermijnen vast. Het milieuprogramma wordt onder andere opgesteld op basis van de milieuanalyse en van de geïdentificeerde risico's en opportuniteiten. De **milieudoelstellingen** zijn de doelstellingen die werden gekozen om de belangrijke milieueffecten te verminderen en de activiteiten beter te beheersen. Ze zijn in overeenstemming met het milieubeleid van het Federaal Planbureau.

De **implementatie** bevat o.m. het opstellen van procedures, het definiëren van rollen en verantwoordelijkheden in het proces, het uitvoeren van de maatregelen en acties voorzien in het programma.

De **opvolging en de meting** verzekert een monitoring van de toestand van de situatie aan de hand van milieuprestatie-indicatoren.

De **interne audit** is een interne toetsing van de goede werking van het MBS. Het belang van dat beheermiddel is dat eventuele stoornissen kunnen worden opgespoord en dat mogelijkheden tot verbetering kunnen worden aangebracht. De resultaten van de audit worden geanalyseerd tijdens de jaarlijkse managementtoetsing. De **externe audit** leidt tot het valideren van het systeem en van de milieuverklaring door een geaccrediteerde externe verificateur.

De **managementtoetsing** is een beoordeling van het MBS door de directie teneinde de continue geschiktheid, adequaatheid en doeltreffendheid daarvan te garanderen. Om de mogelijkheden tot verbetering en de noodzaak van wijzigingen in het MBS te evalueren, met inbegrip van het milieubeleid en

de milieudoelstellingen en -taakstellingen, steunt de managementtoetsing op de evolutie van de milieuanalyse, van de context en van de behoeften en verwachtingen van de belanghebbenden evenals op de geïdentificeerde risico's en opportuniteiten.

De **milieuverklaring** maakt deel uit van de externe communicatie. Aangezien ze openbaar wordt gemaakt, dient ze begrijpelijk, transparant en volledig te zijn. Ze is beschikbaar op de website van het Federaal Planbureau en ook bij de EMAS-adviseur.

De **registratie** is de laatste stap waarbij men zich bij de bevoegde autoriteit, namelijk Leefmilieu Brussel, laat registreren.

De **vormingen** worden voorzien naargelang de noden van de personen die betrokken zijn bij het MBS. De **interne communicatie** gebruikt een aantal middelen zoals mails, affiches, coffeebreaks enz.

3. Het Federaal Planbureau en zijn belangrijke directe milieuaspecten

3.1. Indicatoren voor het milieubeheersysteem

De belangrijke directe milieuaspecten betreffen zeven thema's: mobiliteit, papierverbruik, energieverbruik, waterverbruik, aankopen, afval en onderhoudsproducten. Daarna komen de indirecte milieuaspecten betreffende de belanghebbenden en de opdrachten van het FPB aan bod.

Elk van deze thema's wordt, in de volgende pagina's, voorgesteld onder de vorm van een fiche volgens eenzelfde structuur, wat het mogelijk maakt om de informatie over elk thema op een systematische wijze voor te stellen. Elke fiche herneemt een kader met de vastgestelde doelstellingen en bestaat uit twee rubrieken:

Belangrijkste acties: deze rubriek stelt de belangrijkste acties voor die uitgevoerd werden sinds de eerste EMAS-registratie in 2006, waarbij de nadruk gelegd wordt op de uitgevoerde en de voorziene acties van de lopende cyclus. Het *Besluit (EU) 2019/61 van de Commissie van 19 december 2018 tot vaststelling van het sectorale referentiedocument betreffende beste milieubeheerpraktijken, sectorale milieuprestatie-indicatoren en benchmarks voor topprestaties voor de overheidssector, in het kader van Verordening (EG) nr. 1221/2009 inzake de vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS)* (in het vervolg van dit document het sectorale referentiedocument genoemd) bevat in rekening te houden milieubeheerpraktijken. Een aantal goede praktijken worden reeds toegepast en als zodanig vermeld. De beste praktijken opgenomen in het sectorale referentiedocument zullen ook de basis vormen voor de ontwikkeling van het volgende milieuprogramma van het FPB, dat voor de periode 2021-2023 zal worden vastgesteld;

Opvolgingsindicatoren: deze rubriek stelt de indicatoren voor die het mogelijk maken om de impact van het FPB op het milieu op te volgen. Voor de indicatoren die betrekking hebben op het gebouw (bijvoorbeeld water en energie) bevat deze rubriek de eindgegevens van het gebouw aan de Kunstlaan 47-49. Er werden nieuwe indicatoren ontwikkeld voor het nieuwe gebouw, Belliardstraat 14-18, en deze worden opgevolgd vanaf maart 2020.

Deze indicatoren houden eveneens rekening met het hierboven vermelde sectorale referentiedocument.

Het Federaal Planbureau volgt zijn milieubeheersysteem op aan de hand van een aantal milieuprestatie-indicatoren die in de tweede rubriek van deze fiches voorgesteld worden. Een synthetische tabel vergelijkt de resultaten van deze indicatoren met de te bereiken doelstellingen en cijferdoelen. Naast de thematische indicatoren herneemt de tabel eveneens transversale indicatoren op, betreffende de uitstoot van broeikasgassen en andere vervuilende stoffen. De tabellen van de cycli 2007-2009, 2010-2012, 2013-2015 en 2016-2017³ zijn in bijlage opgenomen terwijl de tabel hieronder de cyclus 2018-2020 opneemt. De mate waarmee de indicatoren naar de doelstellingen evolueren wordt getoond met pictogrammen.

---

³ Om aan de nieuwe verplichtingen van de in augustus 2017 gewijzigde EMAS-Verordening te kunnen voldoen werd deze cyclus ingekort tot twee jaar.

De indicator evolueert naar de vastgestelde doelstelling en deze is bereikt / zal waarschijnlijk bereikt worden. In afwezigheid van een doelstelling, evolueert de indicator naar een vermindering van de milieu-impact.

De indicator evolueert niet voldoende en de doelstelling is niet bereikt/zal waarschijnlijk niet bereikt worden. In afwezigheid van een doelstelling, is de milieu-impact stabiel, zoals de evolutie van de indicator.

De indicator evolueert in tegengestelde richting dan die van de vastgestelde doelstelling en deze zal waarschijnlijk niet bereikt worden. In afwezigheid van een doelstelling, evolueert de indicator naar een vermeerdering van de milieu-impact.

De EMAS-verordening vraagt om een indicator te berekenen over biologische diversiteit. Een dergelijke indicator was niet pertinent voor de Kunstlaan 47-49 aangezien de oppervlakte volledig bebouwd was, maar een dergelijke indicator zal berekend worden voor de locatie Belliardstraat 14-18, omdat het gebouw een groene gevel heeft en er een kleine tuin is aan de achterkant van het gebouw.

Tabel 1 Balans cyclus 2018-2020

Thema	Doelstelling voor 2018-2019/2020	Evol.
Mobiliteit	De verplaatsingen per vliegtuig (in km) voor het Federaal Planbureau voor de periode 2018-2020: onder een jaarlijks gemiddelde houden van 1 000 km per jaar en per VTE (berekend volgens de nieuwe methode die rekening houdt met de tussenstops).	
	Uitvoering van het bedrijfsvervoerplan 2018-2020.	
Papier	Het gemiddelde jaarlijkse papierverbruik over de periode 2018-2020 verminderen ten opzichte van het gemiddelde 2015-2017: 4 500 vellen/VTAE.	
Energie	De som van het gemiddeld jaarlijks hoogspannings- en gecorrigeerde stookolieverbruik voor de periode 2018-2019 zal lager liggen dan het gemiddelde over de periode 2015-2017, namelijk 0,69 GJ/m ² /jaar.	
	Het gemiddeld jaarlijks laagspanningsverbruik voor de periode 2018-2019 zal lager liggen dan het gemiddelde over de periode 2015-2017, namelijk 3,4 GJ/VTAE/jaar.	
Water	Het technisch waterverbruik beperken tot gemiddeld minder dan 0,33 m ³ /m ² per jaar gedurende de periode 2018-2019.	
	Het sanitair waterverbruik beperken tot gemiddeld minder dan 4,80 m ³ per VTAE per jaar gedurende de periode 2018-2019.	
Aankopen	Een aandeel duurzame aankopen van 80%. Het duurzaam karakter dekt de aspecten milieu (gerecycleerd, herlaadbaar...), economie (prijs, kwaliteit, levensduur...) en sociaal (met de beschikbare gegevens als beperking).	
Afval	De gemiddelde jaarlijkse afvalproductie (rest- en PMD-afval) voor de jaren 2018 en 2020 zal onder de 550 liters/VTAE/jaar blijven.	
	Het aandeel gerecycleerd afval (PMD-afval op het totaal van het rest- en PMD-afval) zal voor de jaren 2018 en 2020 gemiddeld boven de 25 % blijven.	
Onderhoudsproducten	Het gebruik van gevaarlijke onderhoudsproducten in de periode 2018-2020 beperken tot maximum 5 producten	
	Het aandeel milieuvriendelijke onderhoudsproducten in de periode 2018-2020 moet meer dan de helft van de gebruikte producten blijven	
Onderaannemers	Jaarlijks met een interne en een externe stakeholder in interactie treden om hun behoeften en verwachtingen in kaart te brengen.	

3.2. Mobiliteit

De problematiek van verplaatsingswijzen op het Federaal Planbureau betreft de (dagelijkse) woon-werkverplaatsingen, de verplaatsingen van de dienstwagens, het gebruik van Villo! en de internationale verplaatsingen (trein en vliegtuig), de verplaatsingen intern in België (met privéwagens) op eigen initiatief van het FPB, evenals de transportmiddelen die gebruikt worden door de bezoekers en door de onderaannemers. Het nieuwe gebouw, Belliardstraat 14-18, bevindt zich op een afstand van minder dan 200m van het oude gebouw, Kunstlaan 47-49, en we zijn van mening dat het mobiliteitsthema dan ook niet beïnvloed wordt door de verhuis, aangezien de nodige mobiliteitsinfrastructuur (bv. fietsenstalling) aanwezig is.

Kader 1 Beperking negatieve impact (CO₂, andere vervuiling, congestie) gelinkt aan gemotoriseerde transportmiddelen, bevordering gezondheid van personen

De verplaatsingen per vliegtuig (in km) voor het Federaal Planbureau voor de periode 2018-2020: onder een jaarlijks gemiddelde houden van 1 000 km per jaar en per VTE (berekend volgens de nieuwe methode die rekening houdt met de tussenstops).

Uitvoering van het bedrijfsvervoerplan 2018-2020.

Te noteren dat het sectorale referentiedocument drie benchmarks voor een topprestatie vooropstelt:

- hulpmiddelen voor de bevordering van duurzaam woon-werkverkeer van werknemers zijn ingevoerd en worden bevorderd,
- een koolstofbudget is ingevoerd voor alle dienstreizen,
- videoconferentiefaciliteiten zijn beschikbaar voor alle personeelsleden en het gebruik ervan wordt gemeten en bevorderd.

3.2.1. Belangrijkste acties

a. Belangrijkste uitgevoerde acties

In de mate van het mogelijke wordt, voor de verplaatsingen op initiatief van het FPB, de trein t.o.v. het vliegtuig bevoordeeld.

Het realiseren en het analyseren van de driejaarlijkse mobiliteitsenquêtes met maandthema's over de resultaten, evenals analyse van de bezetting van de parkingplaatsen.

Plaatsing van een 2de fietsenrek en ter beschikking stellen van een "Villo"-abonnement met jaarlijkse herinnering over de mogelijkheid hier gebruik van te maken.

Sensibilisatie-acties en vorming van de chauffeurs in milieuvriendelijk rijden.

Uitwerking van het Pollutiepiekplan voor het FPB, presentatie en uitleg in een maandthema en in een coffeebreak. In 2018 wordt dit plan verruimd tot een *Noodplan van het FPB in geval van een winterse pollutiepiek en andere uitzonderlijke situaties die een impact hebben op de mobiliteit*, in overeenstemming met het decreet van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 1/06/2017 betreffende de bedrijfs-

vervoerplannen. Bekendmaking van de nieuwe modaliteiten aan alle medewerkers met op elke verdieping affiches met de nieuwe pollutiepieknormen. Elk jaar in oktober worden de modaliteiten van het Plan in herinnering gebracht. Mail aan alle personeelsleden bij een piek of andere uitzonderlijke situatie.

Analyse van de mogelijke methodes om de CO₂-emissies van de vliegtuigreizen van het FPB te compenseren.

Bestelling in december 2018 van een nieuwe toegankelijkheidsfiche bij de MIVB om te voldoen aan de cartografische vereisten van het BIM. GreenInfo om er het personeel over te informeren en uit te leggen hoe er naar gerefereerd kan worden wanneer men bezoekers uitnodigt.

Om budgettaire redenen heeft het Directiecomité besloten om het aantal parkingsplaatsen met 6 plaatsen te verminderen. Deze beslissing is van toepassing vanaf 1 mei 2014. Het aantal parkingplaatsen voor wagens bedroeg 33 in het gebouw Kunstlaan 47-49 en bedraagt 24 in het gebouw Belliardstraat 14-18.

Installeren van een lift voor rolstoelgebruikers aan de ingang van het gebouw.

Installatie van een helling ter vervanging van de trede tussen de stoep en de ingang van het gebouw (waar de lift voor personen met beperkte mobiliteit zich bevindt).

Een Mobiliteitsplan 2016-2017 voor het Federaal planbureau werd opgesteld en aanvaard door de Directieraad. Een GreenInfo en een coffeebreak werden hieraan besteed.

Aangezien het aantal personeelsleden van het FPB in juni 2017 voor het eerst meer dan 100 bedroeg, werd het formulier betreffende het Bedrijfsvervoerplan ingediend. De aangegane verbintenissen zullen opgenomen worden in de EMAS-doelstellingen.

Aanpassing van de drempel op het einde van de helling van de ingang naar de parkings, zodanig dat de toegang voor fietsers vergemakkelijkt wordt.

Sensibilisatie over het stappen (GreenInfo in 2017), over carpoolen (GreenInfo in 2018) en over het toegangsplan evenals over wandelen en het gebruik van steps (GreenInfos in 2019). In het kader van de verhuis werd er in de *User Guide BEL14* ook een overzicht gegeven van alle mogelijke transportmiddelen.

De opleiding 'fietsen in de stad' werd niet georganiseerd omdat er onvoldoende deelnemers/-neemsters waren.

In het kader van de verhuis werden er aan de eigenaar van het nieuw gebouw specifieke verzoeken geformuleerd opdat de fietsenstallingen aan de eisen zouden voldoen. De eigenaar heeft hiervoor het nodige gedaan.

b. Belangrijkste voorziene acties

Uitvoeren van de acties voorzien in het bedrijfsvervoerplan 2018-2020.

Jaarlijkse acties: in april en september herinneren aan het ter beschikking staan van de Villo!-kaart aan het onthaal; in oktober herinneren aan de modaliteiten van het Pollutiepiekplan.

Ophangen van het nieuw toegangsplan in het nieuw gebouw.

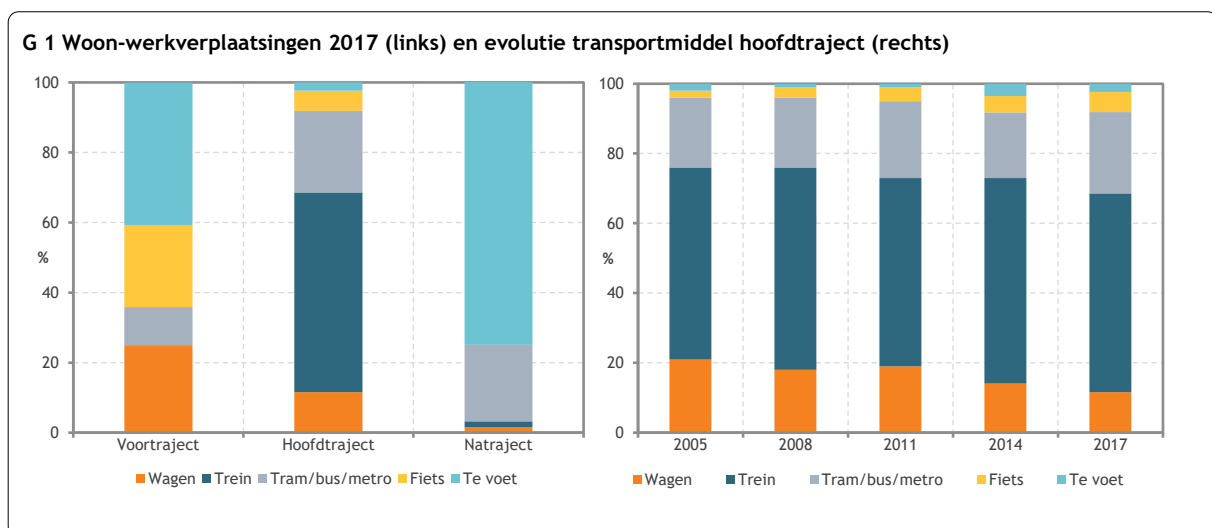

Realiseren van de driejaarlijkse mobiliteitsenquête in september 2020 evenals een GreenInfo met de bekomen resultaten in november 2020.

3.2.2. Opvolgingsindicatoren

a. Woon - werkverplaatsingen

De mobiliteitsenquête van 2017 toont dat 57 % van de personeelsleden van het FPB de trein als vervoersmiddel voor hun hoofdtraject gebruiken (ten opzichte van de 86 personeelsleden die de enquête beantwoord hebben). Sinds de vorige enquête (2014), daalt het aantal treingebruikers met 1,8 procentpunten (pp), het aantal voetgangers met 1,2 pp en het aantal automobilisten met 7,1 pp. Er is, daarentegen, een stijging van het metro-, tram- en busgebruik met 4,4 pp en van het fietsgebruik met 1,1 pp. Met 11,6 % is de doelstelling van maximum 12 % verplaatsingen met de auto dus gehaald.

De vergelijking van de gegevens van het FPB en van vergelijkbare instellingen (geografisch of institutioneel) toont de goede resultaten van het FPB wat betreft mobiliteit (zie tabel hieronder).

Tabel 2 Vergelijking van de verplaatsingswijzen in 2017, percentages

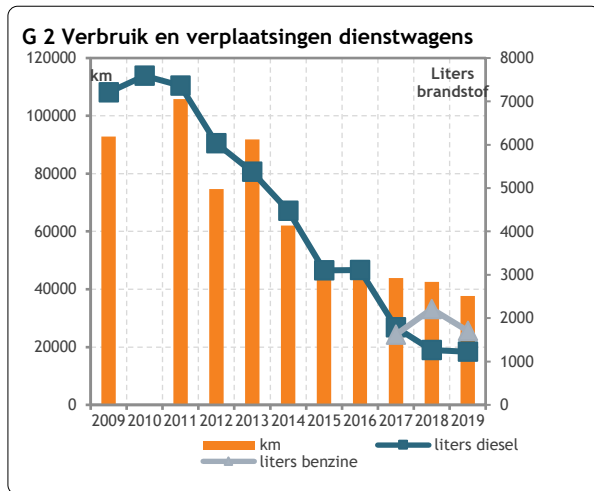
	FPB	Onderneming in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Federale en regionale administraties in België
Trein	57	36,2	Openbaar vervoer: 47
Metro, tram, bus	23,3	19,1	
Wagen	11,6	38	44
Fiets	5,8	4,4	Actieve modi: 10
Te voet	2,3	3,5	

Bron: FOD mobiliteit (2019), Federale diagnostiek woon-werkverkeer 2017, https://mobiliteit.belgium.be/sites/default/files/resources/files/report_www_2017_nl.pdf (laatst geraadpleegd op 25/04/2019).

Te noteren dat het sectorale referentiedocument als benchmark voor een topprestatie het bestaan van hulpmiddelen voor de bevordering van duurzaam woon-werkverkeer van werknemers en hun bevordering vooropstelt. Het gebruik van het collectief vervoer wordt volledig terugbetaald, er bestaat een premie voor het gebruik van de fiets en informatie hierover is opgenomen in de welkomstmap voor de nieuwe personeelsleden en in punctuele GreenInfos. Deze benchmark is dus bereikt.

b. Dienstwagens

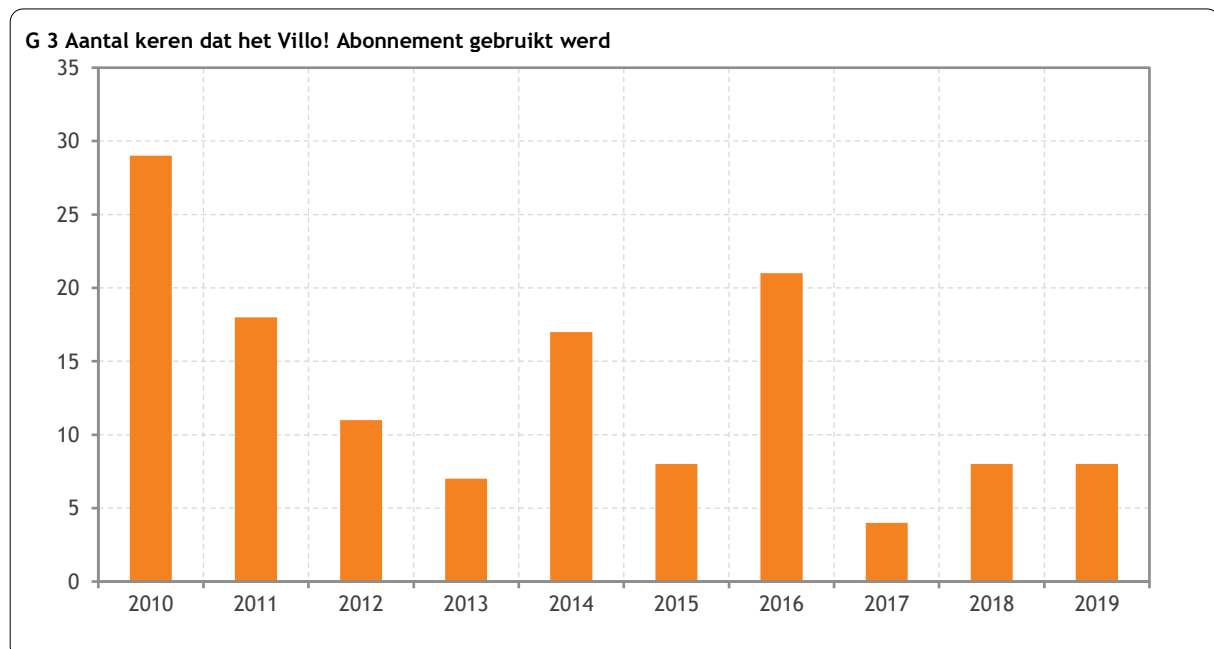
Er zijn twee dienstwagens op het FPB: een wagen van 2012 met ecoscore 57 (diesel), half mei 2017 vervangen door een wagen van 2017 met een ecoscore van 66 (benzine) en een wagen van 2014 met een ecoscore van 60 (diesel). Ter vergelijking, in 2016 bedroeg de gemiddelde ecoscore van het Belgisch wagenpark 67,5 (een hogere ecoscore betekent een minder vervuilende wagen).

Sinds 2009 worden de kilometers⁴ en het verbruik opgevolgd. In 2019, bedroeg het verbruik van de twee wagens gemiddeld 7,14 l / 100 km voor de

diesel en 8,33 l/100 km voor de benzine.

c. Gebruik van Villo!

Het aantal keren dat dit abonnement gebruikt wordt schommelt jaarlijks sterk. De stijging in 2016 zou gelinkt kunnen zijn aan een terughoudendheid t.o.v. het gebruik van het openbaar vervoer na de aanslagen van 22 maart. In 2017 werd de kaart maar 4 keer gebruikt. Het valt ook op te merken dat het dichtst bijelegen Troonstation afgeschaft werd en dat de volgende stations redelijk ver gelegen zijn, wat het gebruik van Villo! minder aantrekkelijk maakt. In 2019 werd er geregistreerd dat het Villo! abonnement 9 keer gebruikt werd.

⁴ Niet beschikbaar voor 2010 (verandering van wagen en eindkilometerstand niet opgenomen).

d. Buitenlandse verplaatsingen voor rekening van het FPB

Voor de jaren 2015, 2016 en 2017, worden de gegevens over de CO₂-uitstoot en de vliegtuigkilometers met behulp van twee verschillende berekeningsmethoden gegeven.

- De oude methode, die sinds het begin van de tellingen werd gebruikt, maakt gebruik van het aantal km in vogelvlucht tussen Brussel en de stad waar de conferentie plaatsvond met twee vermenigvuldigd. Een factor van 0,14 g CO₂ per km wordt dan op deze totale reiskilometers toegepast om de uitstoot van deze reis te kennen⁵.
- De nieuwe methode is de methode gevraagd door de FOD Volksgezondheid en Leefmilieu, die aan de Ministerraad zal voorstellen om de berekende CO₂-uitstoot te compenseren berekend aan de hand van de resultaten van de uitstootcalculator <https://co2.myclimate.org/en/flight_calculators/new>. Deze houdt rekening met tussenlandingen (die eventueel de uitstoot verhogen door een extra landing en start).

De doelstelling blijft onveranderd Vanaf 2018 wordt enkel de nieuwe methode gebruikt.

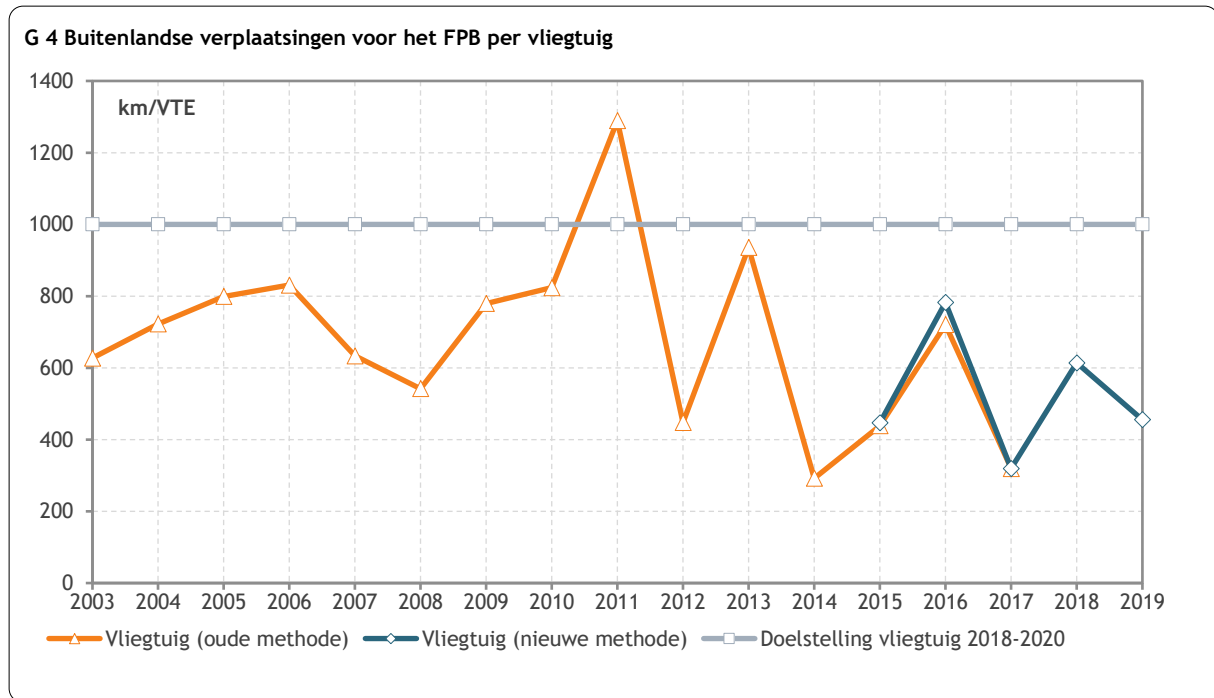
Tabel 3   **Vergelijking van de resultaten met de twee berekeningsmethodes voor de vliegtuigverplaatsingen (van 2015 tot 2017)**

	Kilometers		CO ₂ -uitstoot (ton)	
	Oude methode	Nieuwe methode	Oude methode	Nieuwe methode
2015	37782	38528	5,28948	8,273
2016	64802	70364	9,07228	15,626
2017	30145	30143	4,2203	6,5655

In 2019 hebben de internationale verplaatsingen een niveau bereikt van 41 400 km per vliegtuig (volgens de nieuwe methode) en 15 896 km per trein (57 296 km in totaal, of 630 km per VTE). Dit is een sterke vermindering ten opzichte van het record uit 2011 (145 972 km). De jaarlijkse fluctuaties zijn grotendeels te wijten aan het aantal intercontinentale reizen (5 in 2011, 0 in 2012, 3 in 2013, 0 in 2014, 2 in 2015, 2 in 2016, 1 in 2017, 3 in 2018 en geen in 2019).

De doelstelling van gemiddeld 1 000 km/jaar/VTE per vliegtuig voor de periode 2018-2020 is op schema met 455 km/VTE in 2019.

⁵ IFEN (2004), *Transport aérien de passagers et effet de serre*, Données de l'environnement n° 97.

Te noteren dat het sectorale referentiedocument als benchmark voor een topprestatie een koolstofbudget vooropstelt voor alle dienstreizen. De koolstofuitstoot wordt opgevolgd en er bestaat een doelstelling hiervoor ook al is deze uitgedrukt in aantal km vliegtuigreizen. Deze benchmark wordt dan ook deels bereikt. Om deze volledig te bereiken zou de doelstelling onder de vorm van een maximale CO₂-uitstoot geformuleerd moeten worden.

Een tweede benchmark voor een topprestatie in dit kader is de mogelijkheid om videoconferenties te organiseren voor alle personeelsleden met een bevordering en een opvolging van het gebruik hiervan. Met de verhuis gebruikt al het personeel Teams (collaboratief videoconferentie- en instant messaging-platform) voor telefonische gesprekken en eventuele vergaderingen. Een van de vergaderzalen is ook speciaal ingericht voor videoconferenties. De eerste informatie hierover werd reeds verstrekt (coffee-break seminarie en intranet), maar de opvolging van het gebruik is nog niet georganiseerd. Deze benchmark is dus gedeeltelijk bereikt.

e. Professionele verplaatsingen in België met de wagen

Het voor het FPB aantal afgelegde verplaatsingen en kilometers met de wagen in België wordt nu ook opgevolgd op basis van de boekhoudingsgegevens. Het aantal afgelegde trajecten kan niet worden opgevolgd omdat het niet altijd wordt geregistreerd (een onkostendeclaratie is eigenlijk slechts een entiteit in de rekeningen, maar kan in sommige gevallen meerdere reizen omvatten). De professionele verplaatsingen in België met de wagen zijn verdubbeld tussen 2013 en 2019, ook al is er een daling in 2016 en 2017.

Tabel 4 Professionele verplaatsingen in België met de wagen

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Afgelegde km	1465,15	1326,26	2873,57	2575,74	2424,95	2729,76	3045
km/VTE	16,53	15,26	33,33	28,64	25,70	29,54	33,50

f. Verplaatsingswijze bezoekers

In april 2012 werd er een kaftstelsysteem opgericht aan het onthaal waar de bezoekers verzocht worden hun naam evenals deze van de bezochte persoon in te schrijven. Ook wordt de gebruikte vervoerswijze om naar het gebouw te komen bevraagd. In 2013 werd er een woordje uitleg toegevoegd over de reden van deze bevraging en de antwoordratio is gestegen van 23% in 2012 naar 49% in 2014 (de toevoeging van deze uitleg gebeurde in de loop van 2013 en dat jaar kan dus niet vergeleken worden). In 2019 zijn er 46,5 % van de 658 bezoekers die hun verplaatsingswijze vermeld hebben. Wat betreft de 306 bezoekers die geantwoord hebben kwamen er 33,3 % met de MIVB, 15,4 % met de auto, 26,8 % per trein, 19,0 % te voet, 0,3 % per moto, step of bromfiets en 5,2 % met de fiets. Het is momenteel onmogelijk om gefundeerde conclusies te trekken uit de evolutie van de cijfers, maar het groot aandeel openbaar vervoer (naargelang de jaren van 60 tot 70 % van de bezoekers) is duidelijk en weerspiegelt waarschijnlijk de gunstige ligging van het FPB ten opzichte van de trein- en metrostations en busstopplaatsen.

Tabel 5 Verplaatsingswijze gebruikt door de bezoekers, in percentage

	2012	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Trein	45	13,3	17,9	28,4	16,7	24,0	26,8
MIVB	25	46,6	41,0	43,3	46,4	33,2	33,3
Te voet	6	13,3	15,3	9,4	18,1	17,6	19,0
Fiets	1	0,9	3,7	6,9	3,8	6,9	5,2
Taxi	0	0,3	0	0	0	0	0
Wagen	20	25,1	22,1	10,5	15,0	16,8	15,4
Bromfiets	0	0,6	0	1,4	0	1,5	0,3

g. Transportmiddel en frequentie van de leveringen

Het aantal leveringen wordt geschat op basis van de frequentie van de terugkerende leveringen en op basis van de aankoopbonnen voor de punctuele leveringen.

Het aantal leveringen is in de loop van de drie waarnemingsjaren toegenomen. De nieuwe wekelijkse levering van vers biologisch en seizoensgebonden fruit is verantwoordelijk voor het waargenomen verschil. Sinds begin 2019 gebeuren deze leveringen met de fiets. Het totale aantal wordt gedeeld door 365 om een schatting te krijgen van het totale aantal leveringen per dag.

Tabel 6 Schatting van de transportwijzen voor de leveringen

	2016	2017	2018	2019
Vrachtwagen	34	86	26	25
Bestelwagen	65	72	181	124
Te voet	12	20	20	20
Fiets	0	0	0	50
Totaal	111	178	227	219
Totaal per dag	0,3	0,5	0,6	0,6

3.3. Papier

Aangezien het enkel gelinkt is aan de opdrachten zijn we van mening dat het papierthema niet beïnvloed wordt door de verhuis.

Kader 2 Stabilisering van het papierverbruik

Het gemiddelde jaarlijkse papierverbruik over de periode 2018-2020 verminderen ten opzichte van het gemiddelde 2015-2017: 4 500 vellen/VTAE.

Te noteren dat het sectorale referentiedocument 15 vellen per VTE per dag vooropstelt als benchmark voor een topprestatie.

3.3.1. Belangrijkste acties

a. Belangrijkste uitgevoerde acties

Regelmatige sensibiliseringacties.

Afschaffing papieren interne nota's en voorbladen bij het printen; informatisering van de verlofbladen enz. Dit komt overeen met een milieubeheerpraktijk van het sectorale referentiedocument.

Overschakeling naar FSC-papier en daarna overschakeling op een FSC mixed sources en EU ECOLABEL-papier. Bijgevolg wordt de test met het gerecycleerd papier (begonnen in 2011) stopgezet.

Een nieuwe indicator werd opgesteld en een eerste meting van het papierverbruik voor 2014 is sinds 1 januari 2015 beschikbaar.

Versnippering van confidentieel papier op het FPB i.p.v. versnippering van al het papierafval door een onderaannemer.

De publicatie van externe documenten daalt geleidelijk ten voordele van de versie beschikbaar op internet, gaande van meer dan 20.000 papieren exemplaren per jaar voor 2004 naar minder dan 1.000 papieren exemplaren vanaf 2016.

Herprogrammering van IODE zodat ook dit programma standaard op recto/verso printen ingesteld staat bij de opstart.

Sensibilisatie over intelligent printen, met nadruk op de editing-mogelijkheden in PDF-documenten.

Sensibiliseringsactie: in de maand oktober 2018 hebben we via affiches aan het onthaal het totale aantal prints/VTAE per jaar gecommuniceerd. We vroegen de medewerkers of ze het te veel of te weinig von-

den. Het merendeel heeft positief gestemd en maakte het mogelijk om alle werknemers bewust te maken van hun gemiddelde papierverbruik. Naar aanleiding hiervan werd een bord beschikbaar gesteld om concrete voorstellen en goede praktijken om het papierverbruik te verminderen, te verzamelen. Er is een greeninfo verstuurd met alle geïdentificeerde goede praktijken.

Sensibiliseringsactie in het kader van de verhuis: er werd een greeninfo verstuurd over de hoeveelheid gesorteerd en weggegooid papier ter voorbereiding van de verhuis (20 ton). Het bevatte eveneens goede praktijken om de hoeveelheid afdrukken in de toekomst te verminderen (gebruik van pdf-notities, beveiligde drukfunctie enz.).

b. Belangrijkste voorziene acties

Ter beschikking stellen van kladbladen bij de printers in het nieuwe gebouw samen met een GreenInfo.

3.3.2. Opvolgingsindicatoren

Tot in 2007, was er enkel de indicator "aantal geprinte bladzijden" beschikbaar. Deze indicator werd opgevolgd vanaf 2003 en tussen 2003 en 2006 is het aantal geprinte bladzijden merkkelijk gedaald (-28%).

Deze indicator is niet ideaal aangezien hij niet de reële papierconsumptie toont. Deze indicator zou, bijvoorbeeld, stabiel kunnen blijven niettegenstaande een sterke vermindering van de papierconsumptie, dankzij een overgang van recto naar recto-verso printen.

De vooruitgang van de technologie maakte het mogelijk om nieuwe indicatoren op te volgen vanaf 2008 aan de hand van een software geïnstalleerd op de server van de printers. Het betreft het aantal afgedrukte vellen papier. Maar in 2013 werd geconstateerd dat er ook hier een probleem is bij de telling. De gebruikte software traceert elke printopdracht in een log-bestand. Hierin staan verschillende soorten informatie over elke printopdracht zoals het aantal pagina's, de verdieping waar de printer staat en ook of het een duplex (recto-verso) of simplex (recto) opdracht is.

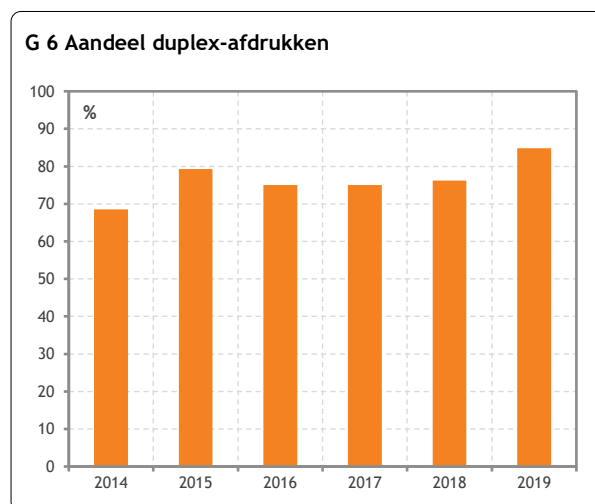
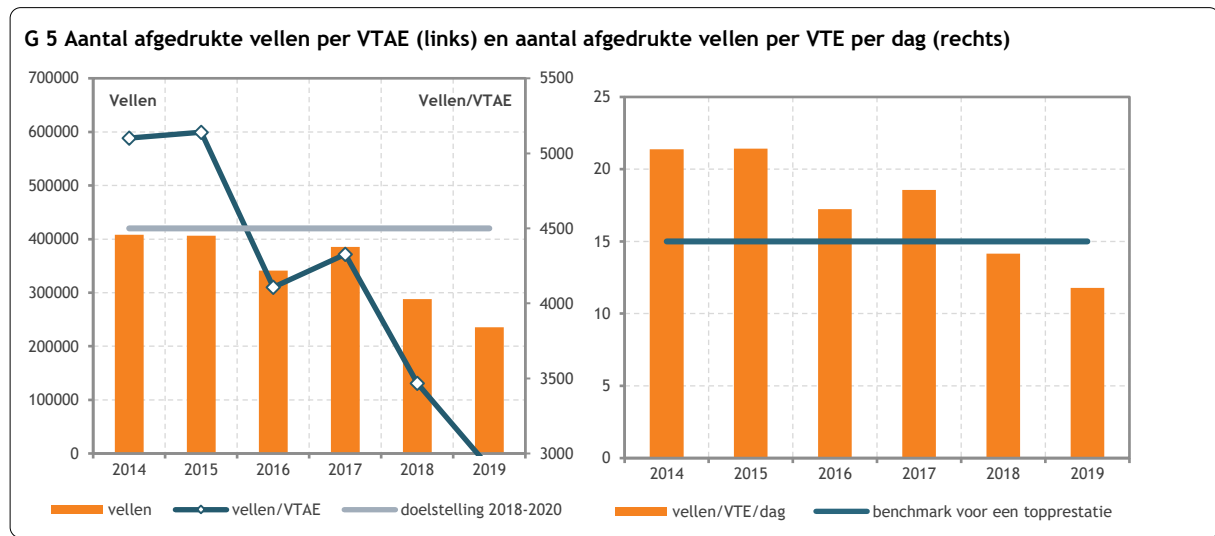
Om de indicator, namelijk het aantal vellen per printopdracht, te berekenen moeten het aantal pagina's door twee gedeeld worden als het een duplex opdracht is. De variabele duplex/simplex is dus belangrijk. In 2011 was er een sterke daling van de verhouding duplex/simplex, zonder dat daar een duidelijke uitleg voor was. In 2012, is die verhouding nog sterker achteruitgegaan, wat niet realistisch was en zo een aanduiding was dat er iets fout liep. Na overleg met de beheerder van de printers (informaticadienst) is aan het licht gekomen dat de afdrukken op de nieuwste printers, die sinds begin 2011 werden geïnstalleerd, en die per default op de server in duplex-stand staan, in de logbestanden als simplex-afdruk beschouwd worden. Het logprogramma beschouwt de instellingen op de computer van de gebruiker om te bepalen of een opdracht duplex of simplex is. Blijkt dat bij de recente computers de setting van de computer op simplex staat en de setting van de server op duplex staat. Dergelijke printopdrachten worden wel degelijk duplex afgedrukt maar worden als simplex geregistreerd. Aangezien bijna al de printers zo ingesteld staan op de server, vertekent dit het beeld van de printstatistieken volledig.

De gegevens die sinds 2008 bijgehouden werden, stroken bijgevolg niet met de werkelijkheid. Vanaf 1 januari 2014 werd dan ook een nieuwe datareeks voor het **papierverbruik** opgestart door jaarlijks op het einde van het jaar de statistieken rechtstreeks van de printers af te halen. Dit heeft het vaststellen

van een nieuwe doelstelling mogelijk gemaakt voor de periodes 2016-2017 en 2018-2020. Met 3 467 vellen/VTAE in 2018 is de doelstelling (4 500 vellen) voor de periode 2018-2020 ruim bereikt (23 % onder de doelstelling). Het totale aantal afgedrukte bladen is tussen 2017 en 2018 met 25 % gedaald, wat per VTAE een daling van 20 % vertegenwoordigt. Deze daling zet zich voort in 2019 (-16 % ten opzichte van 2018) en bereikt 2 907 vellen per VTAE, wat betekent dat de doelstelling ook in 2019 ruim wordt gehaald (35% onder de doelstelling).

Daarnaast gebruikt het sectorale referentiedocument 15 vellen per VTE per dag als benchmark voor een topprestatie. Met 11,8 vellen in 2019 liggen we eveneens ruim onder deze benchmark.

Het aandeel duplex afgedrukte vellen werd in de voorbije jaren berekend op basis van het cumulatieve aantal afgedrukte duplex en totale vellen tot en met het jaar in kwestie. Vanaf 2016 wordt het aandeel duplex-afdrukken in het aantal afgedrukte vellen van het jaar in kwestie gebruikt. Deze laatste indicator geeft de mogelijkheid voor een betere vergelijking van het percentage duplex-afdrukken in de tijd en kon tevens berekend worden voor de jaren 2014 en 2015. Sinds 2016 is het aantal duplex-afdrukken relatief stabiel gebleven en bereikt 76,2 % in 2018. In 2019, stijgt dit aandeel met 10 % en bereikt een aandeel duplex-afdrukken

van 84,8 %.

3.4. Energie

Aangezien het energiethema volledig gelinkt is aan het gebouw, zal het sterk beïnvloed worden door de verhuis. In dit kader werden nieuwe indicatoren ontwikkeld, ook al geven de indicatoren dit jaar de resultaten voor 2019 voor het oude gebouw weer.

Kader 3 Stabilisering van het energieverbruik (laagspanning, hoogspanning en stookolie)

De som van het gemiddeld jaarlijks hoogspanning- en gecorrigeerde stookolieverbruik voor de periode 2018-2019¹ zal lager liggen dan het gemiddelde over de periode 2015-2017, namelijk 0,69 GJ/m²/jaar.

Het gemiddeld jaarlijks laagspanningsverbruik voor de periode 2018-2019¹ zal lager liggen dan het gemiddelde over de periode 2015-2017, namelijk 3,4 GJ/VTAE/jaar.

¹ Deze doelstelling is aangepast ten gevolge van de verhuis begin 2020.

3.4.1. Belangrijkste acties

a. Belangrijkste uitgevoerde acties

Vervanging van de verlichting in het hele gebouw.

Plaatsing van zonnewering in alle kantoren aan de achterkant van het gebouw.

Vervanging voorgevel en achtergevel met plaatsing van zonnewerende beglazing en isolatie; isolatie van het dak.

Overgang op groene stroom voor het laagspanningsverbruik.

Regelmatige sensibiliseringen: klimaatregeling, gebruik van burotica, verlichting en trappen.

Virtualisatie van de servers.

Verfijning van de klimaatregeling en nieuwe elektronische regulering.

Coffeebreak over de energieprestatie van gebouwen.

Installatie van warmtepompen.

Greening/Feelgood: Click & Clean: de impact van digitale vervuiling is niet virtueel; Greeninfo rationeel gebruik van energie in bureaus.

Opvolging renovatie nieuw gebouw.

b. Belangrijkste voorziene acties

Informerend rond energie (airconditioning, verwarming).

Sensibiliseringsactie.

Organiseren van de opvolging van de indicatoren in het nieuwe gebouw

3.4.2. Opvolgingsindicatoren

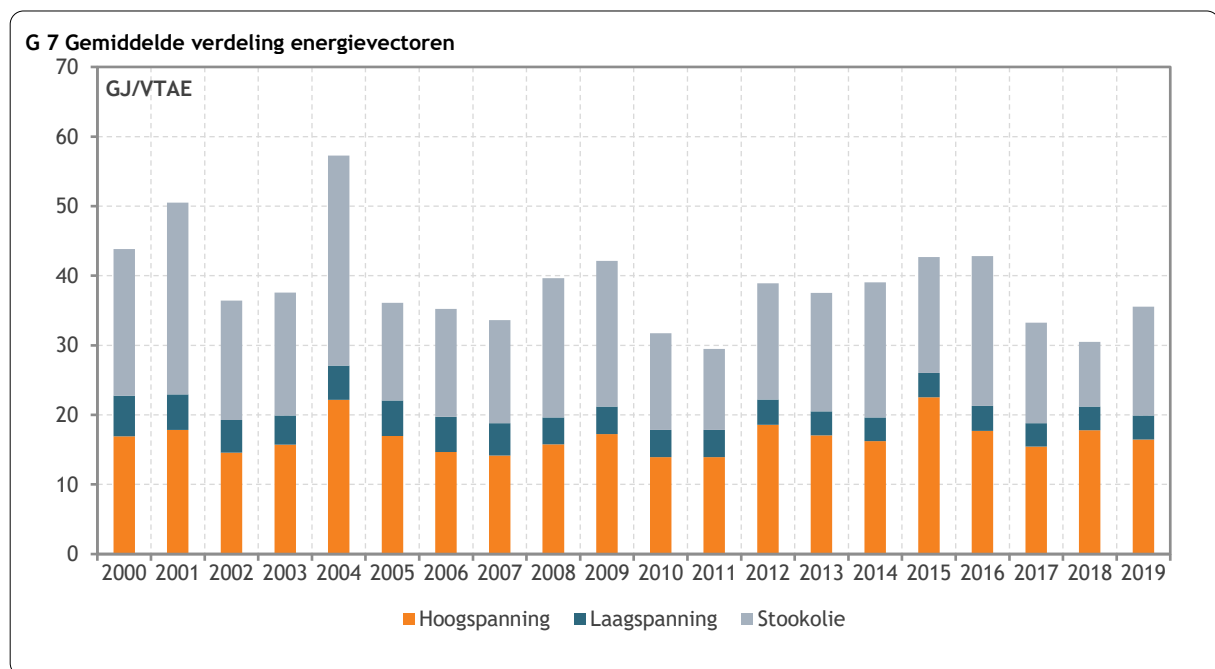
a. Gemiddelde verdeling energievectoren

In 2019 klokte het energieverbruik van het FPB af op 2 880 GJ of 35,5 GJ/VTAE. Dit is een sterke stijging ten opzichte van 2018. De drie energiedragers vertonen in absolute waarden contrasterende evoluties: het laagspannings- en stookolieverbruik stijgen respectievelijk met 1 % en 64 %, terwijl het hoogspanningsverbruik daalt met 10 %. In 2019, is hoogspanningsverbruik goed voor minder dan de helft van het energieverbruik van het FPB (46 %). Het aandeel van stookolie bedraagt 44 %. Het aandeel van laagspanning bedraagt 10 %.

Sinds 2007 is de hoogspanningselektriciteit "groene stroom" en sinds maart 2009 is de laagspannings-elektriciteit het eveneens. Het FPB produceert geen hernieuwbare energie.

Ten opzichte van 2000 ligt het energieverbruik 35 % lager. In die achttien jaar is het verbruik van de drie energiedragers gedaald. Het hoogspanningsverbruik daalde met 19 %, het stookolieverbruik met 43 % en het laagspanningsverbruik met 48 %. Verschillende investeringen van de eigenaar van het gebouw hebben een vermindering van het hoogspannings- (vermindering ten gevolge van isolatie maar stijging ten gevolge van installatie warmtepompen) en stookolieverbruik mogelijk gemaakt. Het FPB zelf kan via energiebesparende maatregelen enkel ingrijpen op het laagspanningsverbruik. Het is dankzij investeringen in nieuwe verlichting in de jaren 2005-2007 dat de daling van het laagspanningsverbruik kon gerealiseerd worden. Na die belangrijke werken zit het FPB wel stilaan aan het plafond van wat aan energiebesparende maatregelen kan gerealiseerd worden.

Te noteren dat het sectorale referentiedocument een totaal energieverbruik van 100 kWh/m²/jaar vooropstelt als benchmark voor een topprestatie bij renovatie van bestaande gebouwen. Met een verbruik van 184 kWh/m²/jaar in 2019 ligt men dus zeer ver van deze topprestatie.

b. Evolutie laagspanningsverbruik

In 2019 is het laagspanningsverbruik licht gestegen (+ 2,7 %/VTAE) en bereikt 3,5 GJ/VTAE. Het laagspanningsverbruik blijft ruimschoots onder dat van 2000, dankzij de vervanging van de verlichting in de jaren 2005 tot 2007 (-40,2 % /VTAE).

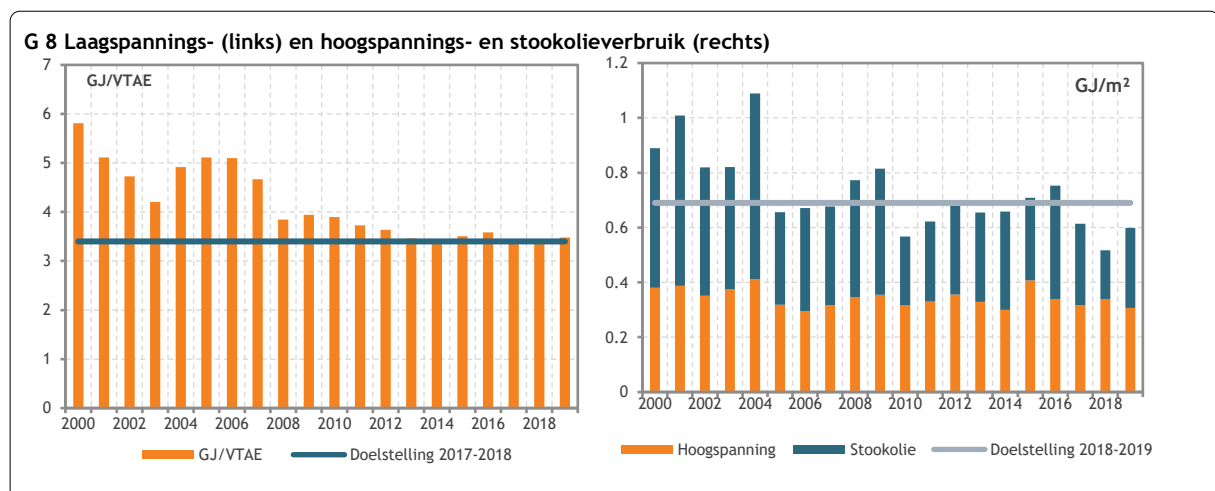
Het laagspanningsverbruik wordt beheerst door het verbruik voor verlichting en buretica, waarop de individuele werknemer greep heeft. In 2019 steeg het laagspanningsverbruik per VTAE, mede door een daling van het aantal VTAE. Met 3,5 GJ/VTAE overstijgt het laagspanningsverbruik de doelstelling voor de periode 2018-2019, namelijk 3,4 GJ/VTAE/jaar.

Het gemiddeld jaarlijks verbruik voor de periode 2018-2019 bedraagt 3,4 GJ/VTAE/jaar. De doelstelling om 3,4 GJ/VTAE/jaar niet te overstijgen is dus zeer nipt bereikt.

c. Evolutie hoogspannings- en stookolieverbruik

Hoogspanningselektriciteit wordt ingezet voor de koeling, ventilatie en de werking van de liften en van de warmtepompen. Stookolie (genormaliseerde gegevens op basis van het aantal graaddagen gemeten in Ukkel) wordt, samen met de hoogspannings-elektriciteit (afkomstig van hernieuwbare bronnen) voor de warmtepompen, gebruikt voor de verwarming van het gebouw. Hun verbruik wordt verdeeld tussen de twee huurders van het gebouw op basis van een verhouding 69.995/100.000 voor het FPB. De gepresenteerde gegevens hebben betrekking op het aandeel van het FPB en niet op het geheel van het verbruik van het gebouw.

Aangezien hoogspanningselektriciteit en stookolie hoofdzakelijk dienen om de airconditioning te doen werken, worden deze per m² uitgedrukt i.p.v. per VTAE.

Warmtepompen werden in de loop van 2017 geïnstalleerd. Het verbruik is in 2017 en 2018 gedaald, maar stijgt opnieuw in 2019. Met 0,60 GJ/m²/jaar in 2019 blijft het gecumuleerde verbruik wel nog ruimschoots onder de doelstelling te liggen van 0,69 GJ/m²/jaar voor de periode 2018-2019. Met een gemiddeld jaarlijks verbruik van 0,56 GJ/m² voor de periode 2018-2019 wordt de doelstelling dus ruim behaald.

3.5. Water

Aangezien het waterthema volledig gelinkt is aan het gebouw, zal het sterk beïnvloed worden door de verhuis. In dit kader werden nieuwe indicatoren ontwikkeld, ook al geven de indicatoren dit jaar de resultaten voor 2019 voor het oude gebouw weer.

Kader 4 Beperken van het waterverbruik

Het technisch waterverbruik beperken tot gemiddeld minder dan $0,33 \text{ m}^3/\text{m}^2$ per jaar gedurende de periode 2018-2019¹.

Het sanitair waterverbruik beperken tot gemiddeld minder dan $4,80 \text{ m}^3$ per VTAE per jaar gedurende de periode 2018-2019¹.

Te noteren dat het sectorale referentiedocument een totaal waterverbruik in kantoorgebouwen vooropstelt van minder dan $6,4 \text{ m}^3/\text{VTE}/\text{jaar}$ als benchmark voor een topprestatie.

¹ Deze doelstelling is aangepast ten gevolge van de verhuis begin 2020.

3.5.1. Belangrijkste acties

a. Belangrijkste uitgevoerde acties

Vervanging van de koelmachines van het airconditioningsysteem door performantere machines.

Plaatsing van zonnewering in alle kantoren aan de achterkant van gebouw.

Vervanging voorgevel en achtergevel met plaatsing van zonnewerende beglazing en isolatie; isolatie van het dak.

Regelmatige sensibilisaties: klimaatregeling en technisch waterverbruik, gebruik van het sanitair en het sanitair waterverbruik.

Verfijning van de klimaatregeling en nieuwe elektronische regulering.

Affiches in de toiletten vervangen.

Vervanging spoelmechanismes toiletten.

b. Belangrijkste voorziene acties

Informereren over het beperken van het waterverbruik.

Sensibiliseringsactie.

Organiseren van de opvolging van de indicatoren in het nieuw gebouw.

3.5.2. Opvolgingsindicatoren

a. Totaal waterverbruik

Na het bereiken van een verbruik van slechts $1\,183 \text{ m}^3$ in 2012, steeg het verbruik onafgebroken gedurende de daaropvolgende vier jaar, om in 2016 te eindigen op $4\,151 \text{ m}^3$. Daarna daalt het verbruik sterk

en bereikt 1 663,89 m³ in 2019. De evolutie van het totale waterverbruik wordt in hoofdzaak bepaald door het technisch waterverbruik (meer uitleg hieronder).

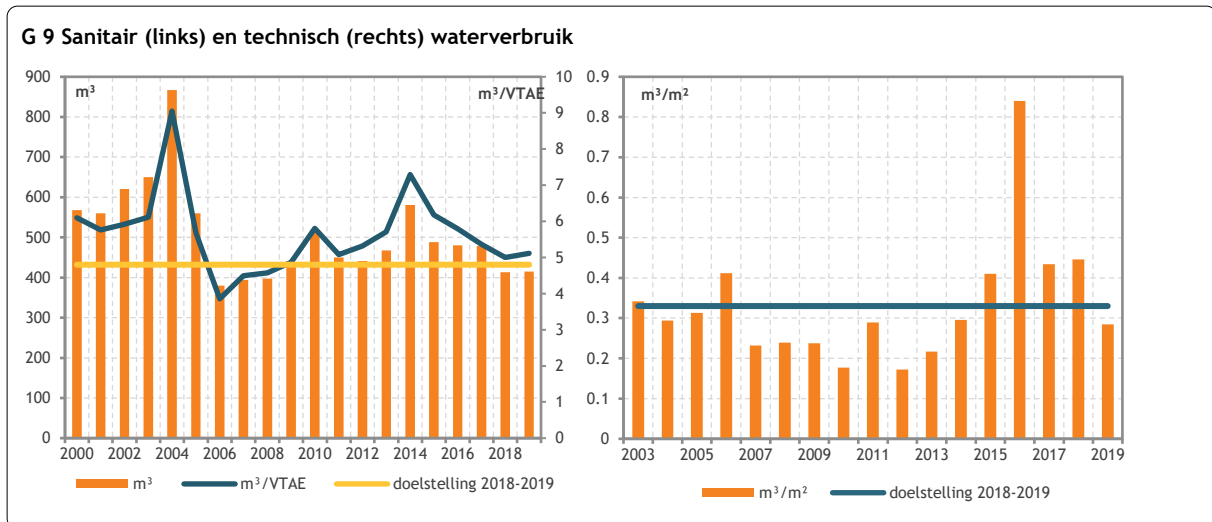
Te noteren dat het sectorale referentiedocument een totaal waterverbruik in kantoorgebouwen vooropstelt van minder dan 6,4 m³/VTE/jaar als benchmark voor een topprestatie. Met een totaal verbruik van 18,3 m³ ligt het totaal waterverbruik bijna drie keer hoger dan deze benchmark.

b. Gemiddelde verdeling van het sanitair en technisch waterverbruik

Het waterverbruik van het FPB bestaat enerzijds uit sanitair waterverbruik en anderzijds uit technisch waterverbruik (voor het airconditioningsysteem). Het technisch waterverbruik was in de periode 2014 - 2019 verantwoordelijk voor 79 % van het totale waterverbruik. Dit aandeel nam toe van 69 % in 2014 tot een piek van 88 % in 2016, waarna het terug daalde naar 75 % in 2019.

c. Sanitair waterverbruik

Het sanitair waterverbruik kende van 2000 tot 2004 een sterke stijging als gevolg van de slijtage van de spoelmechanismes van de toiletten en de lavabokranen. Deze werden vernieuwd in 2005, wat resulteerde in een sterke daling van het sanitair waterverbruik. In 2006 werd een minimaal verbruik van 380 m³ opgetekend. In de twee daaropvolgende jaren steeg het verbruik lichtjes. Vanaf 2009 was de stijging meer afgetekend, in die mate zelfs dat de doelstelling voor de periode 2010-2012 (400 m³ per jaar) ruimschoots overschreden werd, ondanks een daling van het verbruik in 2011 en 2012. Vanaf 2013 begon het sanitair waterverbruik opnieuw te stijgen. In 2014 liep het verbruik op tot 581 m³. Dit was het gevolg van een constant doorlopend toilet op verdieping 0/1, dat niet gebruikt wordt door het FPB, maar waarvan het normaal gezien verwaarloosbare waterverbruik wel met onze watermeter verbonden is. In de periode 2015-2017 viel het sanitair waterverbruik terug tot 480 à 490 m³. De spoelmechanismes van de toiletten werden in juni 2017 vervangen, wat vanaf de tweede helft van dat jaar tot een verdere daling geleid heeft van het sanitair waterverbruik. Daardoor kon het sanitair waterverbruik in 2018 zelfs tot 413 m³ beperkt worden, het laagste niveau sinds 2008. Bijgevolg is de stijgende trend sinds 2006 van het verbruik per voltijds aanwezige equivalent gekeerd. Sinds 2015 gaat de evolutie in de richting van de beoogde doelstelling van 4,80 m³/VTAE. Met 4,99 m³/VTAE zaten we in 2018 nog net boven die doelstelling. In 2019 werd de dalende trend helaas verbroken. Met 5,11 m³/VTAE bleef het sanitair waterverbruik ook in dat jaar net boven de doelstelling.

d. Technisch waterverbruik

In 2006 werd de koeltoren van het airconditioningsysteem vernieuwd. De installatie en de afstelling ervan leidde tot een sterke stijging van het verbruik van technisch water in dat jaar. Door de vervanging van de koelmachines in 2007 kon het technisch waterverbruik aanzienlijk ingeperkt worden, zelfs in die mate dat we voor het eerst sinds 2004 het vooropgestelde doel van een maximaal verbruik van 1300 m³ (0,28 m³/m²) opnieuw bereikten. Ook in 2008 en 2009 werd deze doelstelling ruimschoots gehaald. Bijgevolg werd de doelstelling voor de periode 2010-2012 verscherpt naar 1200 m³ (0,24 m³/m²). In 2011 steeg het technisch waterverbruik evenwel sterk (een totaal van 1 256 m³ of van 0,29 m³/m²). Deze stijging is te wijten aan een geblokkeerde vlotter in de koeltoren, waardoor het water constant bleef wegstromen. Het verlies door de slechte functionering van de vlotter wordt geraamd op 150 à 200 m³ water. In 2012 werd een nieuw minimumverbruik gerealiseerd van 748 m³ of 0,17 m³ per m². In 2013 steeg het technisch waterverbruik opnieuw naar 942 m³ of 0,22 m³ per m². Daarmee bleef het verbruik beneden het voor de periode 2013-2015 vooropgestelde verbruik van 0,24 m³ per m². In 2014 was dit evenwel niet langer het geval. Met een verbruik van 1 282 m³ of 0,30 m³ per m² werd de beoogde doelstelling ruim overschreden. Het grote verbruik van technisch water zette zich in 2015 ten gevolge van lekken in die mate door dat we bijna het recordverbruik van 2004 evenaarden. In 2016 liep het technisch waterverbruik helemaal uit de hand. Ten gevolge van verschillende lekken steeg het tot liefst 3 642 m³, wat overeenstemt met een verbruik van 0,84 m³/m², ver boven het vooropgestelde doel (0,33 m³/m²). Dit doel werd nochtans volgens een theoretische schatting van het overeenkomstig extra verbruik naar boven bijgesteld met 0,09 m³/m² omwille van de inschakeling van de luchtbevochtiging. In de jaren 2017-18 viel het technisch verbruik terug tot gemiddeld 0,44 m³ per m². In 2019 werd het technisch waterverbruik beperkt tot 0,28 m³ per m², waarmee we de doelstelling (0,33 m³/m²) voor het eerst sinds 2014 opnieuw haalden.

3.6. Aankopen

Aangezien het enkel gelinkt is aan het intern beheer van het bureau zijn we van mening dat het thema aankopen niet beïnvloed wordt door de verhuis.

Kader 5 Stijging marktaandeel duurzame producten

Een aandeel duurzame aankopen van 80%. Het duurzaam karakter dekt de aspecten milieu (gerecycleerd, herlaadbaar...), economie (prijs, kwaliteit, levensduur...) en sociaal (met de beschikbare gegevens als beperking).

Te noteren dat het sectorale referentiedocument als benchmark voor een topprestatie vooropstelt dat het gebruikte kantoorpapier 100 % gerecycleerd of gecertificeerd is volgens een milieukeur van het ISO-type I (bv. EU-milieukeur).

3.6.1. Belangrijkste acties

a. Belangrijkste uitgevoerde acties

Permanent Fairtrade-gamma in de cafetaria evenals een Oxfam koffiemachine die zowel Fairtrade koffie als Fairtrade chocolademelk aanbiedt.

Jaarlijks is er een Fairtrade ontbijt en een Fairtrade maaltijd (tijdens de Fairtrade-week). Ook waren er andere, punctuele, acties zoals een proefactie en een Coffee-break over duurzame labels en over Fairtrade.

Interne enquête over producten komende uit de eerlijke handel en acties die gevolg geven aan de resultaten van deze enquête (GreenInfo, zichtbaarheid, beschikbare producten...).

Een aankoopprocedure werd opgesteld in 2010 om de omzendbrief "duurzame aankopen" op te volgen. Deze werd in 2014 herzien om rekening te houden met de nieuwe omzendbrief *Integratie van duurzame ontwikkeling met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen, in het kader van overheidsopdrachten geplaatst door federale aanbestedende instanties*. Bij de aankopen worden duurzaamheidscriteria (gerecycleerd, officiële labels zoals Der Blaue Engel, Nordic Swan, FSC & PEFC enz.) in rekening genomen. Langzaam zijn de aankopen minder gevarieerd met meer aandacht voor duurzame ontwikkelingscriteria. Dit komt overeen met een milieubeheerpraktijk van het sectorale referentiedocument.

Ook is er een progressieve vervanging van standaard- en halogeenlampen door spaarlampen, van CRT-schermen door LCD-schermen, van PC's van het "desktop"- type door PC's van het "laptop"- type met een lager energieverbruik.

Filmprojectie *De ronde van klimaatneutraal België*.

Deelname aan de campagne *40 dagen zonder vlees*.

Aankoop agenda's en kalenders enkel op vraag met een beperkte reserve voor nieuwe personeelsleden.

Aankoop van biologisch, seizoensgebonden en, indien pertinent, Fairtrade fruit.

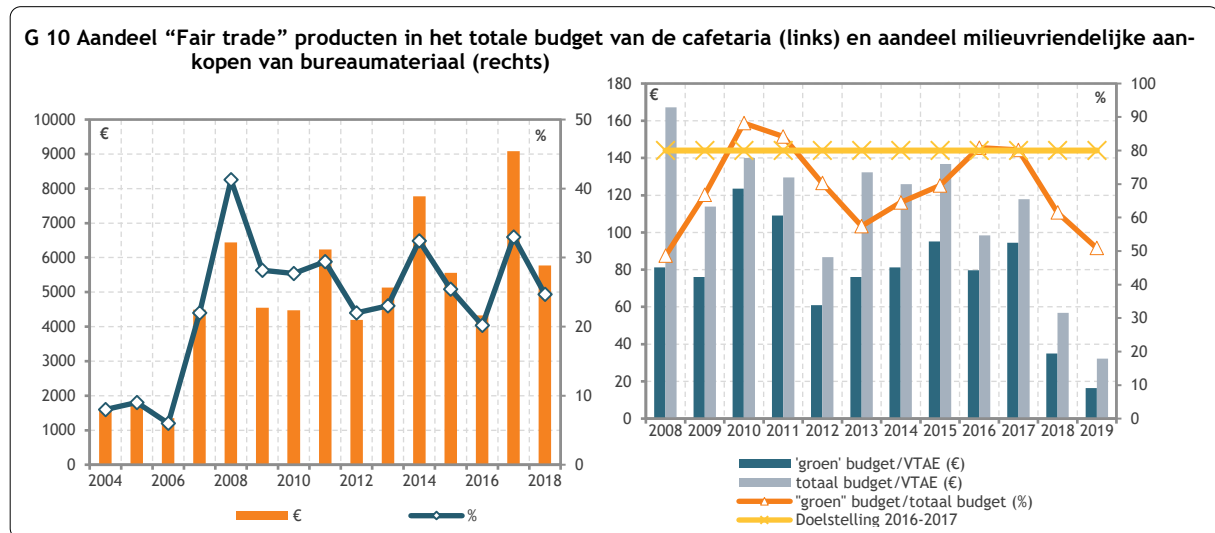
b. Belangrijkste voorziene acties

Niets specifiek voorzien.

3.6.2. Opvolgingsindicatoren

Het aandeel Fairtrade producten in het totale budget van de cafetaria is sterk gestegen in 2007 (van 6% naar 22%) ten gevolge van het introduceren van Fairtrade koffie. Na een unieke wijnaankoop in 2008 schommelt het aandeel Fairtrade producten rond een gemiddelde van 26 %, met dieptepunten (20% in 2016) en hoogtepunten (32% in 2014). In 2017 steeg het aandeel Fairtrade producten opnieuw naar 33 %, de doelstelling die voor de jaren 2013-2015 werd vooropgesteld, maar in 2018 daalde het opnieuw naar 24 %. De gegevens voor 2019 zijn niet beschikbaar.

Het aandeel milieuvriendelijke aankopen van bureaumateriaal (met inbegrip van papier maar zonder het informaticamateriaal) bedroeg 49% in 2008. Dit aandeel is gestegen om in 2010 een piek te bereiken van 88%. Vanaf 2011 daalde het aandeel milieuvriendelijke aankopen van bureaumateriaal gestaag en bereikte 57% of 76 € op een totaal van 133 €/VTAE in 2013. Deze daling is te wijten aan het feit dat de publicaties intern geprint worden daar waar ze vroeger in de drukkerij van de FOD Economie geprint werden. Er bestaan inderdaad geen milieuvriendelijke alternatieven voor de spiraaltjes en plastic kaffie die hiervoor nodig zijn. Vanaf 2014 werd er minder keuze gelaten aan de personeelsleden, ten voordele van milieuvriendelijke alternatieven, wat waarschijnlijk verklaart dat dit aandeel opnieuw stijgt in 2016 en in 2017 en dat de doelstelling van 80 % duurzame aankopen werd bereikt: respectievelijk 80,9 en 80,2 % wat in 2017 overeenkomt met 94 € op een totaal van 117 €/VTAE. In 2018 en 2019 is dit aandeel sterk gedaald tot 50,8 % in 2019. De belangrijkste reden is dat de totale hoeveelheid aankopen vermindert is met een factor vier tussen 2017 en 2019, waardoor de producten waarvoor geen milieuvriendelijk alternatief bestaat in verhouding zwaarder doorwegen in de totale aankopen. Dit effect is des te belangrijker aangezien de vermindering van de aankopen onder andere gelinkt is aan een sterke vermindering van de papieraankopen en al het aangekochte papier drager is van het FSC mixed sources label en EU ecolabel.

Te noteren dat het sectorale referentiedocument als benchmark voor een topprestatie vooropstelt dat het gebruikte kantoorpapier 100 % gerecycleerd of gecertificeerd is volgens een milieukeur van het ISO-type I (bv. EU-milieukeur). Aangezien al het aangekochte papier drager is van het FSC mixed sources label en het EU ecolabel wordt deze topprestatie bereikt.

3.7. Afval

3.7.1. Belangrijkste acties

Aangezien het enkel gelinkt is aan het intern beheer van het bureau zijn we van mening dat het thema afval niet beïnvloed wordt door de verhuis.

Kader 6 Stijging recyclage van afval & Vermindering productie van afval

De gemiddelde jaarlijkse productie van afval (rest- en PMD-afval) voor de jaren 2018 en 2020 zal onder de 550 liters/VTAE/jaar blijven.

Het aandeel gerecycleerd afval (PMD-afval op het totaal van het rest- en PMD-afval) zal voor de jaren 2018 en 2020 gemiddeld boven de 25 % blijven.

Te noteren dat het sectorale referentiedocument twee benchmarks voor een topprestatie vooropstelt:

- er worden geen afvalstoffen gestort die in de kantoorgebouwen zijn geproduceerd,
- de totale afvalproductie in kantoorgebouwen bedraagt minder dan 200 kg/VTE/jaar.

a. Belangrijkste uitgevoerde acties

Communicatie rond selectief sorteren (maandthema, affiches en mailing).

Ontwikkeling van een permanente set communicatiemiddelen (uitgebreide affiche en synthetische fiche) over sorteren en afvalpreventie.

Afschaffing van de plasticen bekers en lepeltjes in de cafetaria.

Ontwikkeling indicator papierafval.

Sensibilisatie over het selectief ophalen van plastic doppen ten voordele van begeleidingshonden voor blinden.

« Oud afval »-campagne.

Installatie van een boekenruilkast.

Sorteren groen afval.

Sensibilisatieactie over sorteren in het vooruitzicht van de verhuis.

In het nieuwe gebouw werd een waterfonteinsysteem geïnstalleerd, evenals een systeem om spuitwater te maken en elk personeelslid kreeg een waterfles. Het is dan ook niet meer mogelijk om water in flessen te kopen. Dit komt overeen met een milieubeheerpraktijk van het sectorale referentiedocument.

b. Belangrijkste voorziene acties

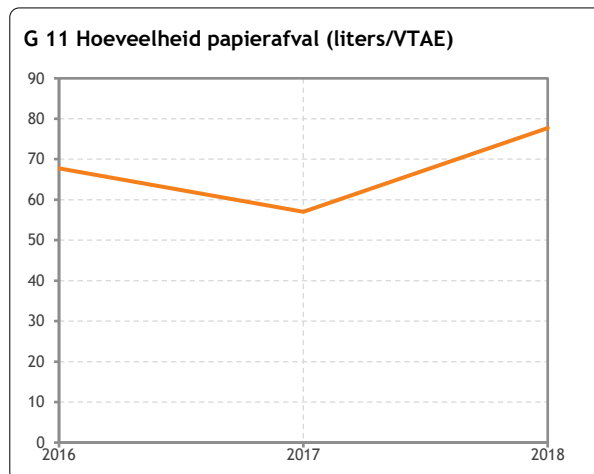
Niets voorzien.

3.7.2. Opvolgingsindicatoren

Er bestaan 12 afvalstromen op het FPB. PMD- en restafval evenals batterijen (bebat) komen in het klassieke ophalingsstelsel terecht evenals het grof vuil dat op vraag opgehaald wordt. Op te merken valt dat de plastic doppen apart verzameld worden ten voordele van het Belgisch Centrum voor Geleidehonden. Terugbetaald glas en inktpatronen worden opgehaald voor hergebruik daar waar papier, niet-terugbetaald glas en lampen opgehaald worden voor recyclage. Het informaticamateriaal wordt hergebruikt of gerecycleerd naargelang het geval. De rookdetectors worden op een adequate manier behandeld. Daarnaast wordt er ook een ophaling van kurkstoppen (vooral van privéoorsprong) georganiseerd. In de mate dat dit privéafval betreft wordt de hoeveelheid niet opgevolgd. Vanaf 2018, wordt ook het groen afval gesorteerd.

Een kwantitatieve opvolging werd opgestart vanaf 1 februari 2010 voor de belangrijkste afvalstromen waarvoor er actiehefbomen bestaan: papier, restafval, PMD-afval en terugbetaald en niet terugbetaald glas. Vanaf 2021 zal ook een kwantitatieve monitoring voor gevaarlijk afval (lampen, inktpatronen, enz.) ingevoerd worden.

Vanaf 2016 wordt de hoeveelheid papierafval gemeten in liters/VTAE⁶ dankzij een nieuwe berekeningsmethode. In 2018 bereikt dit 77,7 liters/VTAE. In 2019 kan deze indicator niet berekend worden omdat er in het kader van de verhuis verschillende kanalen werden gebruikt voor het ophalen van papierafval. Maar we schatten de totale hoeveelheid afgevoerd papier op ongeveer 20 ton.

De totale afvalproductie (rest- en PMD-afval) daalt in de loop der tijd van 1035,1 liters/VTAE in 2010 (op 11 maanden) tot 473,1 in 2019. Dit komt in 2019 overeen met 349,6 liters/VTAE restafval en met 123,5 liters/VTAE PMD-afval.

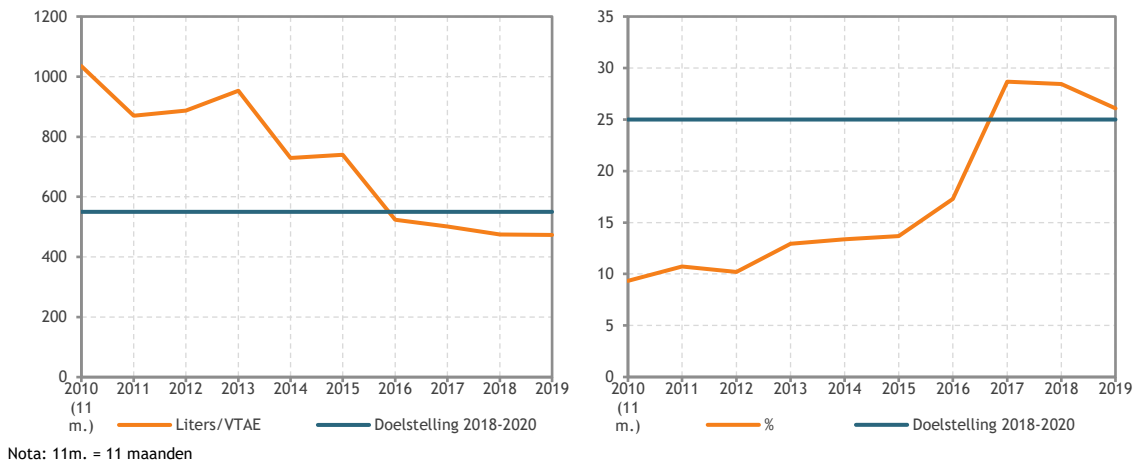
Parallel stijgt het aandeel gerecycleerd afval (PMD-afval op het totaal van het rest- en PMD-afval) van 9,3% tot 28,5% tussen 2010 en 2018. In 2019 is dit aandeel gerecycleerd afval gedaald tot 26,1%. In 2018 zijn de twee doelstellingen dus bereikt. Het jaar 2019 is niet in de doelstelling opgenomen vanwege het

⁶ Volgens Net Brussel weegt een container van 240l gemiddeld 48kg.

specifieke karakter van de verhuis en de daarmee samenhangende sortering van de kastinhoud.

G 12 Aantal geproduceerd afval: gemiddelde jaarlijkse afvalproductie (rest- en PMD-afval; links) en aandeel gerecycleerd afval (PMD-afval op het totaal van het rest- en PMD-afval; rechts)

Te noteren dat het sectorale referentiedocument twee benchmarks voor een topprestatie vooropstelt voor deze problematiek.

1. Er worden geen afvalstoffen gestort die in de kantoorgebouwen zijn geproduceerd. Deze benchmark wordt bereikt in de mate dat afval uit Brussel wordt verbrand met energierecuperatie.
2. De totale afvalproductie in kantoorgebouwen bedraagt minder dan 200 kg/VTE/jaar. We hebben de gegevens niet in gewicht (kg), maar in volume (liters). Het is daarom niet mogelijk om deze benchmark te evalueren.

3.8. Onderhoudsproducten

Aangezien het enkel gelinkt is aan het intern beheer van het bureau zijn we van mening dat het thema onderhoudsproducten niet beïnvloed wordt door de verhuis.

Kader 7 De impact van onderhoudsproducten op het milieu verminderen

Het gebruik van gevaarlijke onderhoudsproducten in de periode 2018-2020 beperken tot maximum 5 producten

Het aandeel milieuvriendelijke onderhoudsproducten in de periode 2018-2020 moet meer dan de helft van de gebruikte producten blijven

3.8.1. Belangrijkste acties

a. Belangrijkste uitgevoerde acties

Samenwerking met de onderaannemer om zo veel mogelijk over te stappen op milieuvriendelijke producten (Europees ecolabel) en maandthema om het personeel hierover te informeren. Vanaf 2016, samenwerking met de nieuwe onderaannemer om de registratie van gevaarlijke onderhoudsproducten op punt te stellen en om zo veel mogelijk over te stappen op milieuvriendelijke producten (Europees

ecolabel). Veelvuldig contact heeft geleid tot een verbetering van de situatie in de loop van 2017 (fiches in orde, meer producten met ecolabel).

Aankoop ecologisch handafwasmiddel.

Vorming van de verantwoordelijke onderhoudsproducten.

Bijzondere enquête i.v.m. onderhoud en onderhoudsproducten op het FPB bij het personeel van het FPB.

GreenInfo over de veranderingen in gebruikte onderhoudsproducten ten gevolge van de verandering van onderhoudsonderneming.

Opvolging van de vorming en de werking van de onderhoudsploeg.

b. Belangrijkste voorziene acties

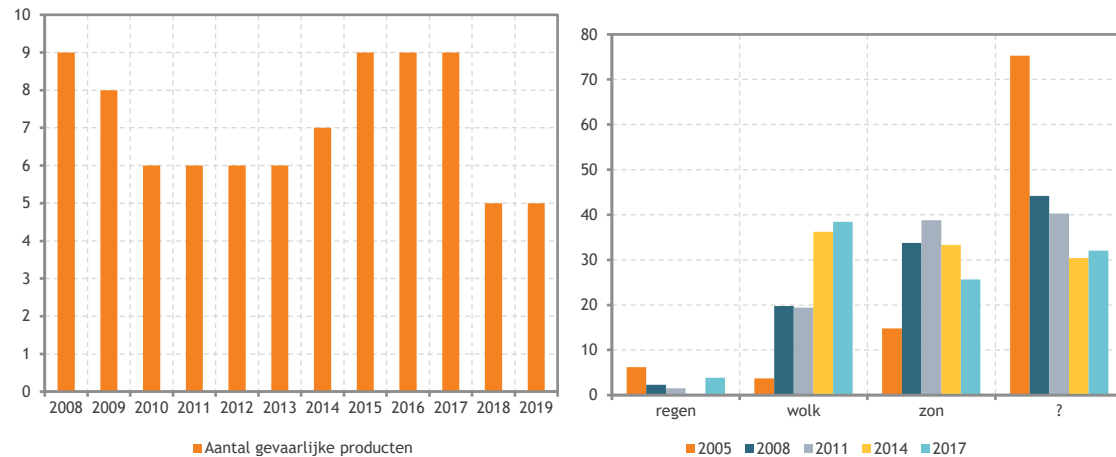
Sensibilisatie i.v.m. onderhoud en onderhoudsproducten.

3.8.2. Opvolgingsindicatoren

De driejaarlijkse tevredenheidsenquête toont dat de leden van het personeel zich meer en meer in staat voelen om een antwoord te geven op de vraag over onderhoudsproducten (het aandeel met een vraagteken daalt). In 2014, overstijgt de som van de antwoorden "regen" en "wolk" voor de eerste keer het aantal "zon" en er werd dan ook besloten om de nadruk te leggen op dit thema in het milieuprogramma 2016-2017. Niettemin wordt dit resultaat versterkt in 2017. Het aantal gevaarlijke producten is in 2010 gedaald ten gevolge van een samenwerking met de onderaannemer. De overblijvende producten zijn, enerzijds, gelinkt aan leasing-contracten waarbij geen ander, minder corrosief of irriterend product gebruikt mag worden en, anderzijds, bestemd voor zeer specifieke doeleinden waarvoor geen alternatieven bestaan. In 2015 stijgt het aantal producten geïdentificeerd als gevaarlijk o.a. ten gevolge van een versterking van de reglementering in 2015 (Europese CLP-verordening) en blijft stabiel tot 2017. Na een verandering van onderaannemer is dit aantal met een derde gedaald vanaf 2018 en bereikt zo de doelstelling van maximum 5 gevaarlijke producten. Bovendien hebben 5 van de 12 producten het Europees ecolabel en is een product van een bekend 'groen' merk, ook al wordt dit niet bevestigd door een onafhankelijk label.

G 13 Aantal gevaarlijke producten (links) en perceptie van de onderhoudsproducten (rechts)

3.9. Transversale indicatoren

Alle geanalyseerde transversale indicatoren betreffen indicatoren van luchtvervuiling .

In een eerste punt komt de uitstoot van broeikasgassen (BKG) van alle energieconsumptie op het FPB aan bod: verplaatsingen met dienstwagens, vliegtuig en trein en stookolie⁷.

In een tweede punt wordt de nadruk gelegd op twee vormen van energieconsumpties (stookolie en dienstwagens) die meerdere luchtverontreinigende stoffen uitstoten: fijn stof, SO₂, NO_x, CO en NMVOC (niet methaan vluchtige organische stoffen).

De rekenmethode en de bronnen zijn in bijlage 6.3 hernomen.

De emissie-indicatoren zullen sterk beïnvloed worden door de verhuis, aangezien de emissiebronnen sterk verbonden zijn aan het gebouw. Dezelfde indicatoren zullen echter worden gebruikt, met inbegrip van de historische gegevens, om de emissies voor en na de verhuis te vergelijken.

3.9.1. Uitstoot van broeikasgassen (BKG)

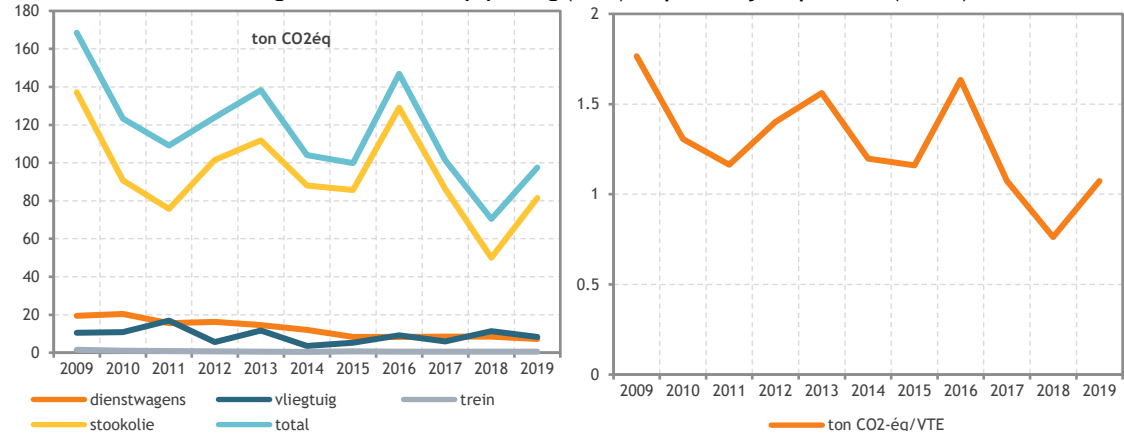
De totale uitstoot van broeikasgassen daalde van 168 ton CO₂-equivalenten in 2009 tot 109 in 2011, voor het geheel aan energieconsumptie van het FPB. In 2012, steeg de totale uitstoot opnieuw en bereikte 123 ton CO₂-equivalenten, ten gevolge van de stijging van het bruto stookolieverbruik⁸. Ook daarna volgen de BKG-emissies de evolutie van het verbruik van stookolie. In 2018 bedraagt de totale uitstoot 70 ton CO₂-equivalenten. In 2019 stijgt de uitstoot opnieuw en bereikt 98 ton CO₂-equivalenten, wat overeenkomt met 1,1 ton per VTE of 22,5 kg/m².

⁷ Op methodologisch vlak is het op te merken dat de uitstoot gelinkt aan het stookolieverbruik een directe uitstoot van het FPB is, daar waar de uitstoot gelinkt aan het elektriciteitsverbruik een uitstoot is op het niveau van de producent. Om volledig vergelijkbaar te kunnen zijn zou de uitstoot gelinkt aan de stookolieproductie eveneens in rekening moeten gebracht worden.

⁸ Het bruto stookolieverbruik houdt geen rekening met de graaddagen. Het is inderdaad het echte "bruto" verbruik dat telt bij de berekening van de emissies. Er kunnen dus verschillen zijn met het punt over energie.

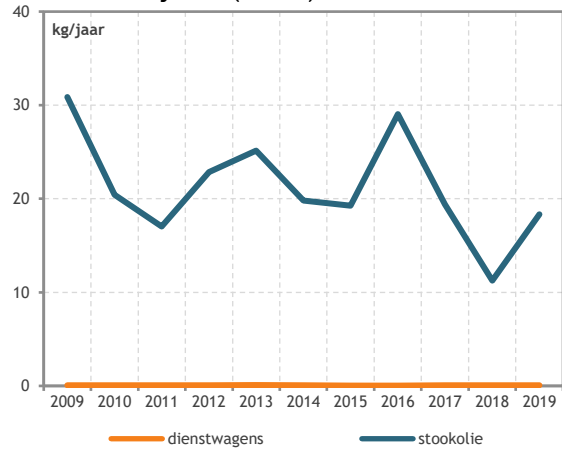

G 14 Uitstoot van broeikasgassen: sectorale opsplitsing (links) en per voltijdsequivalent (rechts)

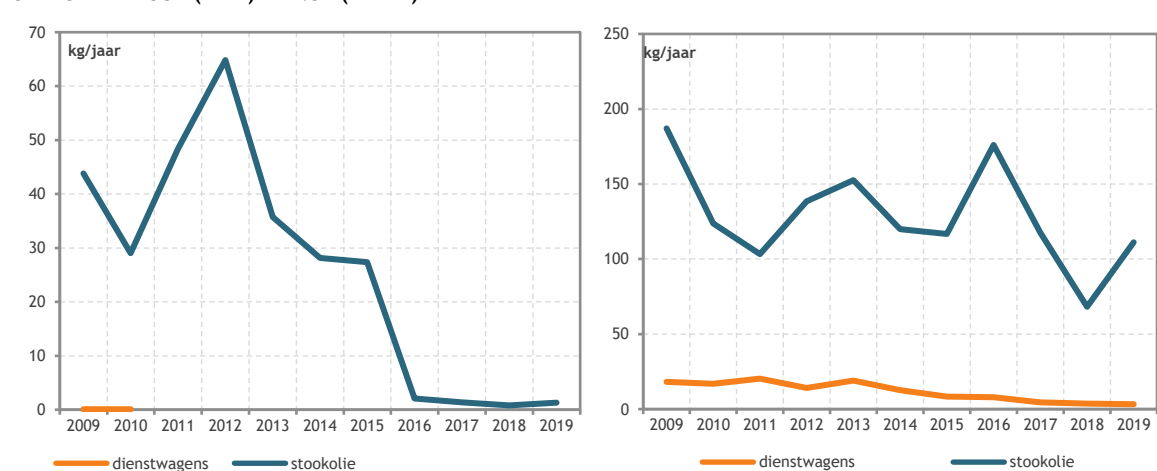
3.9.2. Uitstoot luchtverontreinigende stoffen

G 15 Uitstoot fijn stof (PM 2.5)

Naast de uitstoot van BKG, wordt de uitstoot van vijf luchtverontreinigende stoffen geanalyseerd voor twee types energieconsumptie: stookolie en dienstwagens. De totale uitstoot van de vijf stoffen wordt hoofdzakelijk beïnvloed door het stookolieverbruik.

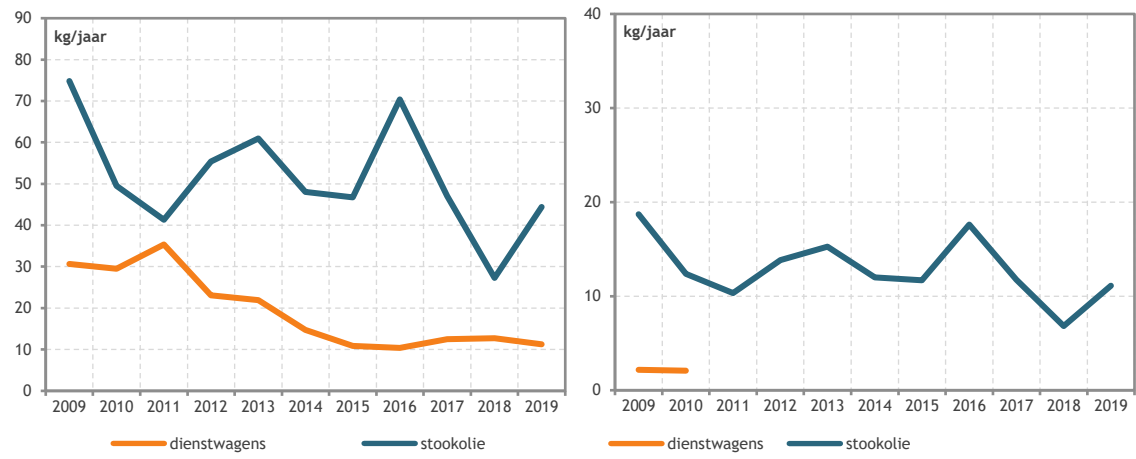
G 16 Uitstoot SO2 (links) en NOx (rechts)

G 17 Uitstoot CO (links) en NMVOC (rechts)

4. Het Federaal Planbureau en zijn indirecte milieu-aspecten

4.1. Belanghebbenden

Kader 8 Samenwerken met de belanghebbenden om de milieuprestaties te verbeteren.

Jaarlijks met een interne en een externe stakeholder in interactie treden om hun behoeften en verwachtingen in kaart te brengen.

4.1.1. Belangrijkste acties

a. Belangrijkste uitgevoerde acties

Vragenlijst over de milieu-impact van de producten en/of diensten van de onderaannemers waarvoor 9 antwoorden gekregen werden op 41 aangesprokenen.

Opstellen van een procedure "evaluatie van de onderaannemers".

Voor de drie onderaannemers die regelmatig op de site van het FPB tussenbeide komen werd een aangepaste informatiefiche gegeven aan de mensen die op de site werkzaam zijn evenals een korte vragenlijst. Wat de evaluatie betreft werden de milieuvereisten geïntegreerd in het globaal evaluatieproces in plaats van een extra evaluatie uit te voeren.

Het bevragen van een interne en externe belanghebbende om hun behoeften en verwachtingen te identificeren en actie te ondernemen om deze aan te pakken.

b. Belangrijkste voorziene acties

De belangrijkste interne en externe belanghebbende identificeren en in interactie treden om hun werkelijke behoeften en verwachtingen te identificeren.

Indien nodig, acties opzetten om aan de geïdentificeerde behoeften en verwachtingen te voldoen.

4.1.2. Opvolgingsindicatoren

In 2019 werden een interne en een externe belanghebbende bevroegd.

4.2. Opdrachten van het FPB

Kader 9 Geen specifieke doelstelling voor de opdrachten van het FPB

Eenzijds, is milieu in belangrijke mate een geregionaliseerde bevoegdheid en, anderzijds, is het FPB mede afhankelijk van externe studieopdrachten. De inhoud van de gepubliceerde documenten is dus sterk gelinkt aan wetten, bekomen van studiecontracten enz. Het FPB beperkt zich dan ook tot het opvolgen van de indicator "Aantal documenten met een potentiële impact op het milieu".

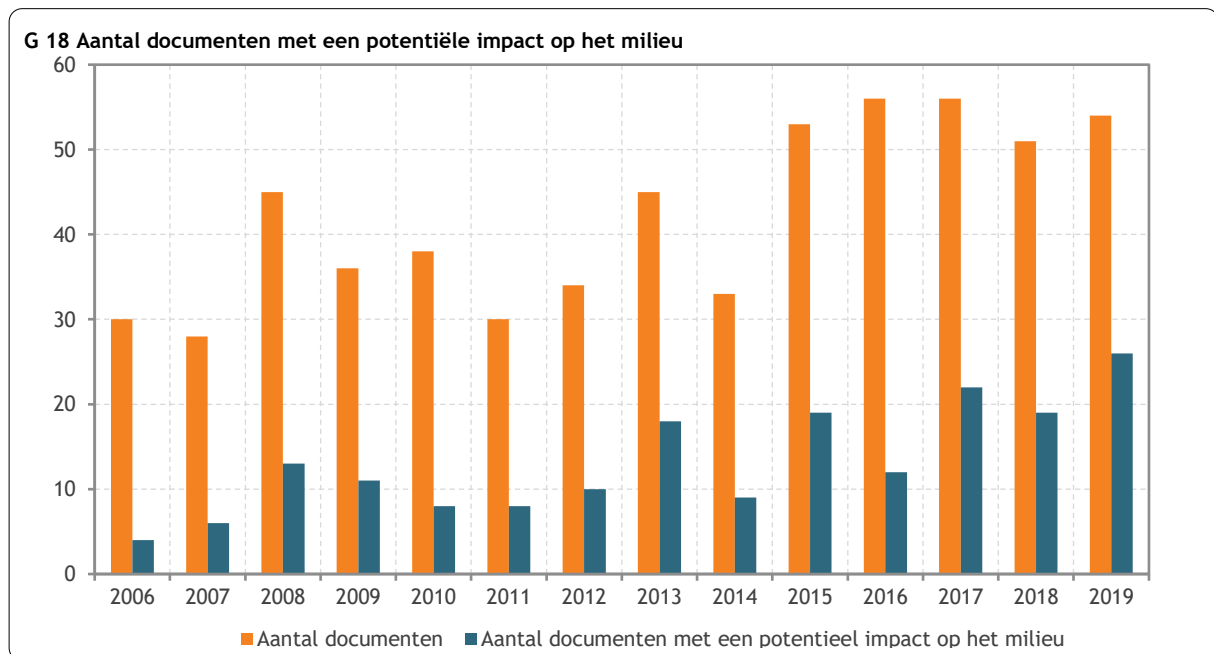
4.2.1. Belangrijkste acties

Het Federaal Planbureau houdt, in het kader van zijn opdrachten, rekening met het milieuaspect. Alle activiteiten die gekoppeld zijn aan de basisopdrachten van het Federaal Planbureau worden in aanmerking genomen en worden geanalyseerd naar hun potentiële milieu-impact.

In 2007, werd er een evaluatiemethodologie ontwikkeld en toegepast om de potentiële milieu-impact van onze opdrachten te bepalen. Op basis daarvan was het mogelijk om in 2008 opvolgingsindicatoren te ontwikkelen en toe te passen voor die opdrachten die potentieel een impact hebben op het milieu.

4.2.2. Opvolgingsindicatoren

Het aandeel documenten⁹ met een potentiële impact op het milieu schommelt, maar is redelijk stabiel in de tijd.

⁹ Vanaf 2015 neemt deze indicator ook de gegevensbanken op die in de loop van het jaar aangepast werden.

5. Het Federaal Planbureau en de wettelijke milieuvoorschriften

Het Federaal Planbureau heeft een register van de milieuwetgeving opgesteld en werkt dit driemaandelijks bij. De wettelijke voorschriften waaraan het FPB onderworpen is, zijn talrijk en dekken diverse onderwerpen: het Algemeen reglement op de elektrische installaties, het Brusselse wetboek voor de lucht-, klimaat- en energiebeheersing, alsook tal van decreten betreffende de milieuprestatie van gebouwen, afvalbeheer, bedrijfsvervoerplannen, de bescherming van het oppervlaktewater tegen vervuiling, openbare aanbestedingen enz.

Om het naleven van al deze bepalingen evenals de bepalingen van de milieuvergunning te garanderen, wordt jaarlijks een wettelijke audit uitgevoerd. Op basis daarvan verklaart het FPB dat het voldoet aan de wetgeving en dat het adequate maatregelen neemt in geval van niet-naleving.

6. Bijlagen

6.1. Synthetische tabel met de resultaten van de cyclus 2007-2009

Tabel 7 Eindbalans cyclus 2007-2009

Thema	Indicator	Doelstelling gedefinieerd voor 2007-2009	Evol.
Mobiliteit	Uitzonderlijke verplaatsingen voor rekening van het FPB (km).	Jaarlijkse km vliegtuigreizen in de periode 2007 - 2009 niet hoger maken dan die van 2005.	
Papier	Aantal aangekochte vellen papier (aantal vellen).	Stabilisatie van het papierverbruik.	
	Aantal afgedrukte vellen papier, externe afdrucken uitgezonderd (aantal vellen).		*
Energie	Hoogspanningsverbruik (kWh).	Het jaarlijks hoogspanningsverbruik zal voor de jaren in de periode 2007 - 2009 het niveau van 2001 niet overstijgen.	
Water	Technisch waterverbruik (m ³).	Het technisch waterverbruik zal beperkt blijven tot 1300 m ³ per jaar.	
Aankopen	Aandeel "Fair trade" producten in het totale budget van de cafetaria (%).	Het gestaag verhogen van het aandeel "Fair trade"-producten in het totale budget van de cafetaria tot 10% in 2009.	

* De evolutie van de indicator kan om technische redenen niet geëvalueerd worden (onderbroken gegevens).

6.2. Synthetische tabel met de resultaten van de cyclus 2010-2012

Tabel 8 Eindbalans cyclus 2010-2012

Thema	Doelstelling voor 2010-2012	Evol.
Mobiliteit	Het gemiddelde van 11,55 ton CO2-emissies per jaar, tengevolge van vliegtuigreizen, over de periode 2010-2012 niet overschrijden.	
Papier	Papierconsumptie verminderen tot gemiddeld 440 000 aantal interne afgedrukte vellen papier per jaar over de periode 2010-2012.	*
Energie	Het gemiddeld jaarlijks hoogspanningsverbruik verminderen tot gemiddeld 1 164 GJ per jaar over de periode 2010-2012.	
	Het gemiddeld jaarlijks laagspanningsverbruik handhaven op gemiddeld 335 GJ per jaar over de periode 2010-2012.	
	Het gemiddeld jaarlijks stookolieverbruik verminderen tot gemiddeld 42.000 liter per jaar over de periode 2010-2012.	
Water	Het technisch waterverbruik beperken tot gemiddeld 1 200 m ³ per jaar over de periode 2010-2012.	
	Het sanitair waterverbruik beperken tot gemiddeld 400 m ³ per jaar over de periode 2010-2012.	
Aankopen	Stijging van het aandeel van "duurzame ontwikkeling" aankopen.	
(In-)formatie	Een globaal beheer van de milieuvormingen op punt stellen.	
Communicatie	De interne en externe communicatie betreffende milieu verbeteren.	

* Evaluatie niet mogelijk door statistische problemen (zie p. 13).

6.3. Synthetische tabel met de resultaten van de cyclus 2013-2015

Tabel 9 Eindbalans cyclus 2013-2015

Thema	Doelstelling voor 2013-2015	Evol.
Mobiliteit	De uitzonderlijke verplaatsingen per vliegtuig (in km) gedurende de periode 2013-2015 is stabiel t.o.v. het gemiddelde van de periode 2010-2012: 79420 km/jaar.	
Papier	75 % recto-verso in 2015.	
Energie	Het gemiddeld jaarlijks hoogspanningsverbruik over de periode 2013-2015 zal gestabiliseerd worden op het gemiddelde niveau van de periode 2010-2012: 0,32 GJ/m ² /jaar.	
	Het gemiddeld jaarlijks laagspanningsverbruik over de periode 2013-2015 zal gestabiliseerd worden op het gemiddelde niveau van de periode 2010-2012: 3,7 GJ/VTAE/jaar.	
	Het gemiddeld jaarlijks stookolieverbruik over de periode 2013-2015 zal gestabiliseerd worden op het gemiddelde niveau van de periode 2010-2012: 0,29 GJ/m ² /jaar.	
Water	Het technisch waterverbruik beperken tot gemiddeld 0,24 m ³ /m ² /jaar over de periode 2013-2015	
	Het sanitair waterverbruik beperken tot gemiddeld 4.80 m ³ /VTAE/jaar gedurende de periode 2013-2015	
Aankopen	Een marktaandeel van gemiddeld 33% bereiken voor de producten komende uit de eerlijke handel gedurende de periode 2013-2015.	
	Het marktaandeel van gemiddeld 80% behouden voor het bureaumateriaal dat aan duurzame ontwikkelingscriteria beantwoordt, gedurende de periode 2013-2015.	
Afval	660 liters per jaar per VTAE restafval gedurende de periode 2013-2015.	
	104 liters per jaar per VTAE PMD-afval gedurende de periode 2013-2015.	

6.4. Synthetische tabel met de resultaten van de cyclus 2016-2017

Tabel 10 Balans cyclus 2016-2017

Thema	Doelstelling voor 2016-2017	Evol.
Mobiliteit	De verplaatsingen per vliegtuig (in km) voor 2016-2017 stabiliseren ten opzichte van het gemiddelde van de periode 2010-2012: 1.000 km/jaar/VTAE	
	Aandeel personeelsleden die de wagen gebruiken voor hun woon-werkverplaatsingen verminderen van 14,1% in 2014 tot 12% in 2017.	
	Behouden van het aantal dienstverplaatsingen met persoonlijke wagen over de periode 2016-2017 op het niveau waargenomen tijdens de periode 2013-2015, namelijk gemiddeld een maximum van 22 km/jaar/VTE.	
Papier	Het gemiddelde jaarlijkse papierverbruik over de periode 2016-2017 verminderen ten opzichte van het gemiddelde 2014-2015, namelijk 5 125 afdrucken/VTAE.	
Energie	Het gemiddeld jaarlijks hoogspanningsverbruik over de periode 2016-2017 zal lager liggen dan dat over de periode 2013-2015, namelijk 0,35 GJ/m ² /jaar	
	Het gemiddeld jaarlijks laagspanningsverbruik over de periode 2016-2017 zal lager liggen dan dat over de periode 2013-2015, namelijk 3,5 GJ/VTAE/jaar.	
	Het gemiddeld jaarlijks stookolieverbruik zal verminderen met 10% om in 2017 0,30 GJ/m ² te bereiken.	
Water	Het technisch waterverbruik beperken tot gemiddeld minder dan 0,33 m ³ /m ² per jaar gedurende de periode 2016-2017.	
	Het sanitair waterverbruik beperken tot gemiddeld minder dan 4,80 m ³ / VTAE per jaar gedurende de periode 2016-2017	
Aankopen	Een aandeel duurzame aankopen van 80%. Het duurzaam karakter dekt de aspecten milieu (gerecycleerd, herlaadbaar...), economie (prijs, kwaliteit, levensduur...) en sociaal (met de beschikbare gegevens als beperking).	
Afval	Gemiddeld 600 liters/VTAE/jaar restafval voor de periode 2016-2017	
	Gemiddeld 100 liters/VTAE/jaar PMD-afval voor de periode 2016-2017	
Onderhoud	Gebruik van gevaarlijke producten verminderen ten voordele van onderhoudsproducten met een verminderde milieu-impact;	
	Kennis bij personeel opvolgen/verbeteren;	
	Beter inschatten van eventuele problemen veroorzaakt door huidige onderhoudsproducten en onderhoud.	
Onderaan- nemers	Zo veel mogelijk mensen informeren en alle onderaannemers die op de site tussenbeide komen minstens een keer evalueren tijdens de cyclus.	

6.5. Rekenmethode voor de berekening van de uitstoot

De tabel hieronder herneemt de gebruikte conversiefactoren en de bronnen.

Type uitstoot	Bron uitstoot	Conversiefactor	Bron
CO ₂ -uitstoot	Mazout	1 liter = 2,7238 kg CO ₂	CO ₂ meter Departement Omgeving - luik leefmilieu, natuur en energie
	Trein	1km = 0,038 kg CO ₂ equivalent	Tobback (2005) Kyoto, plus proche que vous le pensez, http://www.brunotobback.be
	Vliegtuig	1km = 0,2 kg CO ₂ equivalent	https://co2.myclimate.org/en/flight_calculators/new
	Dienstwagen - diesel	1l = 2,688 kg CO ₂ equivalent	Site energievreters.be
	Dienstwagen - benzine	1l = 2,3 kg CO ₂ equivalent	Site energievreters.be
Uitstoot PM _{2.5}	Dienstwagens	Variabel.	Ecoscorefiche van de wagen.
	Mazout	Variabel.	Certificaat stookolieketel.
Uitstoot CO	Dienstwagens	Variabel.	Ecoscorefiche van de wagen.
	Mazout	Variabel.	Certificaat stookolieketel.
Uitstoot NMVOC	Mazout	Variabel.	Certificaat stookolieketel.
Uitstoot NO _x	Dienstwagens	Variabel.	Ecoscorefiche van de wagen.
	Mazout	Variabel.	Certificaat stookolieketel.
Uitstoot SO ₂	Mazout	Variabel.	Certificaat stookolieketel.

7. Verklaring van de milieuverificateur over de verificatie- en valideringswerkzaamheden

Vinçotte N.V., EMAS-milieuverificateur met registratienummer BE-V-0016 geaccrediteerd met als reikwijdte 1, 10, 11, 13, 16, 18, 19, 20 (excl. 20.51), 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30.2, 30.9, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 45, 46, 47, 49, 50, 52, 53, 55, 56, 58, 59, 60, 62, 63, 70, 71, 72, 73, 74, 79, 80, 81, 82, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 93, 94, 95, 96, 99 (NACE-code) verklaart dat hij heeft geverifieerd of de hele organisatie, zoals vermeld in de bijgewerkte milieuverklaring 2020 van de organisatie Bureau Fédéral du Plan met registratienummer BE-BXL-000011 voldoet aan alle eisen van Verordening (UE) 1221/2009 gewijzigd bij Verordeningen EU 2017/1505 en 2018/2026 inzake de vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS).

Met de ondertekening van deze verklaring verklaar ik dat:

- de verificatie en validering volledig overeenkomstig de voorschriften van Verordening (UE) 1221/2009 gewijzigd bij Verordeningen EU 2017/1505 en 2018/2026, zijn uitgevoerd;
- uit het resultaat van de verificatie en validering blijkt dat er geen aanwijzingen zijn dat niet aan de toepasselijke wettelijke milieuvoorschriften is voldaan;
- de gegevens en informatie van de bijgewerkte milieuverklaring 2020 van de organisatie betrouwbaar, geloofwaardig en juist beeld geven van alle activiteiten van de organisatie binnen de in de milieuverklaring vermelde reikwijdte.

Dit document is niet gelijk aan een EMAS-registratie. EMAS-registratie kan alleen worden gedaan door een bevoegde instantie in de zin van Verordening (UE) 1221/2009 gewijzigd bij Verordeningen EU 2017/1505 en 2018/2026. Dit document wordt niet gebruikt als een zelfstandig stuk openbare communicatie.

Gedaan te Brussel op   /   /2020

Handtekening

Eric Louys

Voorzitter van de Certificatiecommissie.

De volgende de milieuverklaring van de cyclus 2021-2023: juni 2021.

Het Federaal Planbureau

Het Federaal Planbureau (FPB) is een instelling van openbaar nut.

Het FPB voert beleidsrelevant onderzoek uit op economisch, sociaaleconomisch vlak en op het vlak van leefmilieu. Hiertoe verzamelt en analyseert het FPB gegevens, onderzoekt het aanneembare toekomstscenario's, identificeert het alternatieven, beoordeelt het de gevolgen van beleidsbeslissingen en formuleert het voorstellen.

Het stelt zijn wetenschappelijke expertise onder meer ter beschikking van de regering, het Parlement, de sociale gesprekspartners, nationale en internationale instellingen. Het FPB zorgt voor een ruime verspreiding van zijn werkzaamheden. De resultaten van zijn onderzoek worden ter kennis gebracht van de gemeenschap en dragen zo bij tot het democratisch debat.

Het Federaal Planbureau is EMAS en Ecodynamische Onderneming (drie sterren) gecertificeerd voor zijn milieubeheer.

url: <http://www.plan.be>

e-mail: contact@plan.be

De publicaties van het Federaal Planbureau

Met het oog op informatieverstrekking en transparantie publiceert het Federaal Planbureau (FPB) regelmatig de methoden en resultaten van zijn werkzaamheden. De publicaties van het FPB zijn georganiseerd in 3 reeksen: de Vooruitzichten, de Working Papers en de Planning Papers. Het FPB publiceert eveneens rapporten, een Engelstalig kwartaalverslag en occasioneel ook boeken. Bepaalde publicaties zijn het resultaat van een samenwerking met andere instellingen.

Alle publicaties van het Federaal Planbureau zijn beschikbaar op www.plan.be

Reeksen

Vooruitzichten

Een van de belangrijkste opdrachten van het Federaal Planbureau (FPB) bestaat erin de beleidsmakers te helpen anticiperen op de toekomstige evolutie van de Belgische economie.

Onder leiding van het INR maakt het FPB aldus twee keer per jaar, in februari en september, kortetermijnvoorzichten voor de Belgische economie - de *Economische begroting* - met het oog op, zoals de naam aangeeft, de opmaak en de controle van de Rijksbegroting. Op verzoek van de sociale partners publiceert het FPB in mei de *Economische middellangetermijnvoorzichten* in een internationale context. In het verlengde daarvan worden, in samenwerking met regionale instellingen, de *Regionale economische*

voorzichten opgesteld. De *Nime Outlook* beschrijft één keer per jaar middellangetermijnvoorzichten voor de wereldeconomie. Het FPB publiceert om de drie jaar *Langetermijnenergievoorzichten voor België*. Ook om de drie jaar stelt het, in samenwerking met de FOD Mobiliteit en Vervoer, *Langetermijnvoorzichten voor transport in België* op. Tot slot maakt het FPB in samenwerking met de AD SEI *Bevolkingsvoorzichten* voor de lange termijn die jaarlijks worden herzien met om de drie jaar een gedetailleerd nieuw onderzoek van de basishypothesen, waaraan een Wetenschappelijk Begeleidingscomité meewerkt.

Working Papers

De Working Papers presenteren de resultaten van lopend onderzoek in de studiedomeinen van het FPB. Ze worden gepubliceerd om bij te dragen aan de verspreiding van kennis over hoofdzakelijk economische fenomenen en om het inhoudelijk debat te stimuleren. Bovendien leveren ze een conceptuele en empirische basis voor de besluitvorming. Ze zijn vaak technisch van aard en gericht op een publiek van specialisten.

Planning Papers

De Planning Papers presenteren afgeronde studies over thema's van algemene strekking. Ze zijn niet specifiek gericht op een gespecialiseerd publiek en beschikbaar in het Nederlands en het Frans.

Overige publicaties

Rapporten

De rapporten beschrijven de resultaten van werkzaamheden die voortvloeien uit wettelijke opdrachten of als antwoord op specifieke vragen van de overheid, de regering of de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven.

Boeken

Het FPB publiceert occasioneel studies in boekvorm.

Short Term Update

De Short Term Update (STU) is een Engelstalig kwartaalverslag dat een actueel overzicht biedt van de Belgische economie. Op basis van tientallen indicatoren levert de STU ofwel een follow-up van de conjunctuur, of een analyse van de structurele evolutie van de economie. Bovendien gaat elke STU dieper in op een bepaalde studie van het FPB die verband houdt met de economische actualiteit. Ten slotte geeft dit verslag een overzicht van het lopend onderzoek binnen het FPB en van de belangrijkste beslissingen van de Belgische regeringen die de economische situatie kunnen beïnvloeden.